ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! В. И. ЛЕНИНА

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 207 (1807)
СЕНТЯБРИИН 1
ЧЕТВЕРГ
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Һуралсалай шэнэ жэл

...дэр һуралсалай шэнэ жэл ... Олон миллион жаргалта ... һурагшад партадаа баяр... һужа, эрдэм наукын үндэ... ые шудалжа орохонь гээшэ. ...унистическэ партиин, Со... равительствын саг үргэлжэ ... оролдолго гаргажа байһа... ар орон доторнай эрдэм һу... хэрэг үдэр бүри хүгжэжэ ... Орон доторнай бүгэдэниитын ...жэлэй һуралсал бэелүүлэгдэ... Коммунизм байгуулгада ...гээр хабаадаха залуу үе... һурган хүмүүжүүлхэ бүхы ...боломжонууд байгуулагдан...

...ие манай республикын жэ...рэһээшье харахада болоно. ... жэлэй һуралсалда хаа хаа... ...огдоод, мүнөө арбан жэ... һуралсал амжалтатайгаар ...дэжэ эхилээ. Һүүлэй та...эй туршада Гэгээрэлэй ми...тын дунда һургуулинуудай ... дахин олон болоо, хүдөө ...та дүшэ гаран долоон жэ... ...гуулинууд нээгдээ. Ганса мү...алсалай жэл республика до... арбан жэлэй шэнэ арбан ... нээгдэбэ. Мянга тухай ...багшанар һургуулинуудта нэ...гээгдэбэ. Хэдэн олон һур... шэнэ байшангууд баригдаа. ...салай шэнэ жэлдэ совет...гуули ехэ ба харюусалгатай ...дуудые бэелүүлхэ байна. ...эдэ, һуралсалай шэнэ түсэб ... программада орохотой хам...аалгын шанарые саашада... ...элүүлхэ эрилтэ табигдана. ...нууд хадаа һуралсалай... ...үлгын бүхы хүдэлмэриие ...жаруулха ба эрдэм наукын ...үриие һурагшадта гүнзэ...ойлгуулхаһаа гадна, һураг... ...арадай ажахыда хүдэлмэ... бэлдэхэ ёһотой.

...равительство болбол поли... ...э һуралсалда орохо зорилго ...нуудай урда табиһан бай... бүри улам олон залуушуул ...ургуули дүүргээд, промыш... транспорт, хүдөө ажахы ...усад һалбаринуудта хүдэл... ...э ошоно. Тэдэнэр пред... ...гү, али колхоздо ерээд ...а шадаха эрдэмтэй ба да... байха зэргэтэй. Энэ зорил... ...хылдуулан мүнөө жэлһээ ... һургуулинуудта практиче... ...мэри хэхэ урогууд үнгэргэг... Тиимэһээ һургуулинууд предприятинууд, колхозууд, ... болон МТС-үүдтэй нягта барисаатай болохо, тэндэ хү...лжэ шадахаар үхибүүдые ...уялгатай. Энэ талаар баг...эдэбхи үүсхэл ба бүхы орол... гаргаха бэзэ гэжэ найдаг...

... һургуулинууд үнэн сэхэ, ... культурна хүнүүдые һур...ргаха ёһотой. Һургуу...үргэһэн залуушуул зо...ой, һайн журамтай, согтой ...жалда дуратай хүнүүд бай...тэй гээшэ. Зүгөөр, арадай ...ой органууд һургуулинууд... ...жүүлгын хүдэлмэриие һай...а, һурагшадай журам дээ... хэрэгтэ һаналаа үшөөл ...табина. Энээн дээрэһээ боло... ...шадай зүгһөө журам эбдэ...хэ, элдэбын зохихогүй ябадал гаргаха ушарнууд үсөөн бэшэ үзэгдэнэ.

Һургуулинуудта хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эрид һайжаруулха зорилго табигдаад байна. Багша бүхэн һурагшадаа һайнаар хүмүүжүүлхын тула үдэр бүри, урок бүхэндэ оролдохо ёһотой болоно. Һуралсалай ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие нягта холбоотойгоор ябуулха хэрэгтэй.

Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхадаа һурагшадэй эбтэй коллектив байгуулгада гол анхарал хандуулха шухала. Энэ талаар комсомольско ба пионерскэ организацинуудай үүргые саашань дээшэлүүлхэ, тэдэнэй эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилхын тула эдэ организацинуудта туһалха хэрэгтэй.

Үхибүүдые хүмүүжүүлгын хэрэгтэ түрэлхид, олониитэ ехэ үүргэ дүүргэдэг гээшэ. Партийна, советскэ, профсоюзна, комсомольско организацинууд һургуулинуудта хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхадань саг үргэлжын туһаламжа ба дэмжэлгэ үзүүлхэ, һургуулинуудай ба түрэлхидэй хоорондын холбоо барисаае бэхижүүлхэ, багшанарай нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ, үхибүүдээ хүмүүжүүлхын түлөө түрэлхидэй харюусалгые ехэ болгохо ёһотой.

Һургуулинуудта һуралсалай-техническэ база байгуулха гээшэ шухала хэрэг мүн. Һуралсалай-туршалгын участогууд, һуралсалай кабинедүүд болон мастерскойнуудые бүхы һургуулинуудта байгуулбал, политехническэ һуралсал һайнаар ябуулагдаха байна. Гэбэшье, республикын Гэгээрэлэй министерство болон тэрэнэй нютагуудтахи органууд һургуулинуудта материальна база байгуулха хэрэгтэ ёһотой анхаралаа үшөөл табинагүй. Мүн партийна ба советскэ организацинууд, предприятинууд, колхозууд болон МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд һургуулинуудта энэ талаар багаар туһална гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Тэрэшэлэн һургуулиин гэрнүүдые заһаха, түлеэ түлишэ бэлдэхэ талаар ехэ дутагдалнууд бии. Зарим нютагуудта багшанарай байха гэрнүүд дутуу байна. Эдэ бүхы дутагдалнуудые ябуул түргэнөөр усадхажа, һурагшад болон багшанарай хүсэд һайнаар хүдэлмэрилхэ арга олгохо гээшэ арадай гэгээрэлэй органуудай ба һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй уялга мүн.

Һурагшадые номууд болон бусад хэрэгсэлнүүдээр гүйсэд хангаха хэрэгтэй. Книготоргын дирекци энэ талаар өөһэдынгөө хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые түргэнөөр зайсуулжа, учебнигүүд болон һуралсалай хэрэгсэлнүүдые һургуулинуудта хүсэд хүргэхэ уялгатай.

Һуралсалай шэнэ жэл эхилбэ.

Шэнэ жэлдэ эрхим һайнаар һуража, Эхэ ороноо баясуулха гээшэ советскэ һурагшадай арюун нангин хэрэг мүн.

Советскэ залуу үетэниие һургаха ба хүмүүжүүлхэ хүндэтэйшье, харюусалгатайшье уялга дүүргэжэ байһан багшанарай эдэбхитэй үүсхэлтэйгээр, эршэмтэй һайнаар ажаллажа, арадай гэгээрэлэй талаар парти, правительствын табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ байһаниинь лабтай.

Ростовско областиин колхозууд ба совхозууд таряа тушааха гүрэнэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ

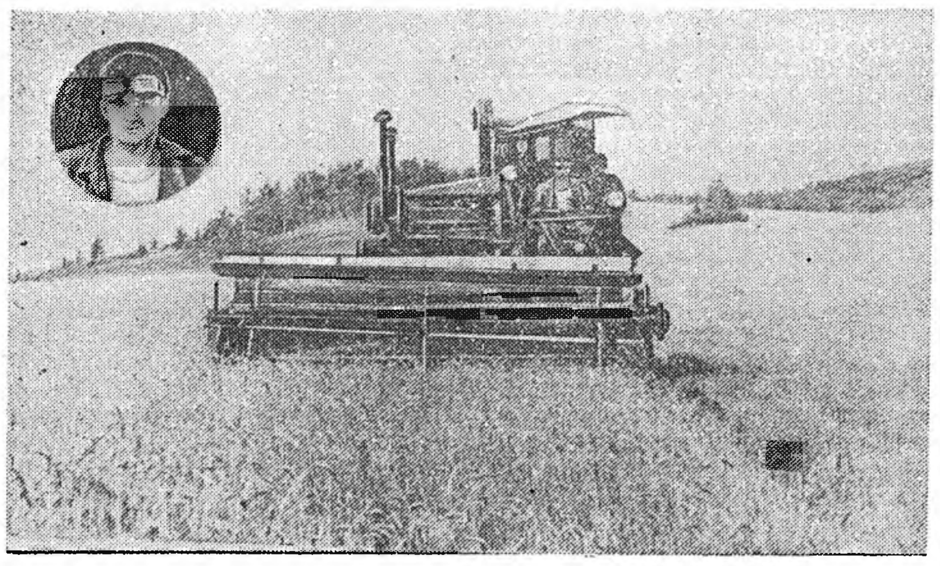
...ско областиин колхозни... машинно-тракторна станци... совхозуудай хүдэлмэри... орооһо таряа болон хү... ...хын бусад продуктнуу... ...йлэдбэрилгэ ехэдхэхэ ту... ...ти, правительствын шиид... хэрэг дээрэнь бэе... Советскэ Союзай Коммунис... партиин XX съездын хүн... социалистическэ мүрысөө ...дэлгэрүүлжэ, таряа тушаа... ...үзагүйгөөр) гүрэнэй түсэб ...онь урид дүүргээ. Шэниисэ ... түсэб 105 процент дүүргэг... ...ндэ таряа тушаалга үргэл... Областиин колхозууд ба ...уд өөһэдыгөө үрэһөөр бү...аа. Колхозууд болон сов... КПСС-эй ЦК-гэй январска ... шиидхэбэрине бэелүүлэн, ...э малай ашаг шэмые дээ... Энэ жэлэй 11 һарын тур... ...үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеын... ...үлбал, һүнэй валовой ... 56 процентээр ехэдхэжэ, ...һөө 310 килограмм үлүү ...гаргадаа.

...ско областиин хүдөө ажа... ...мэрилэгшэд кукурузын та... ...гэдхэхэ тухай парти, пра... ...ын шиидхэбэриие туйлай ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаһан байна. Энэ жэлдэ областиин колхозууд ба совхозууд 300 мянга гаран гектар кукуруза квадратно-гнездовой аргаар таряа.

Хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые үнгэргэлгэдэнь колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудта Ростов, Таганрог, Новочеркасск ба областиин бусад городуудай ажалшад ехэ туһаламжа үзүүлээ. Тэдэнэй туһаламжаар колхозуудта таряа сэбэрлэхэ механизированнэ 100 тогууд-элеваторнууд баригдаа, бүтээсэ ехэтэй 400 сортировконууд, тракторна 1000 культиваторнууд бэлэдхэгдээ, малай олон байранууд баригдаа.

Областиин колхознигууд, МТС-үүлэй болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын, нийтын малажал хүгжөөхэ түсэб дүүргэхын, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхын ба малажалай продуктнуудые болзорһоонь урид гүрэндэ тушаалга хангахын тула шэн зоригтойгоор ажаллана. Областиин колхозууд болон совхозуудта малай үбэлжэлгэ амжалтатайгаар үнгэргэхын тула ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна.

Таряа гээхэ ябадалтай шангаар тэмсэхэ

Итанцын МТС-эй «С-4» комбайнай комбайнер Дмитрий Воротников таряа хуряалгын эхилхэһээ хойшо ажалай амжалта туйлажа, 8 гектар нормын орондо 10—11 гектар таряа эрхим шанартайгаар хуряана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Воротниковой жолоододог комбайнова агрегат таряа хуряажа ябана.

С. Марковай фото.

Графигаа үлүүлэн дүүргэнэ

Энэ жэлдэ Байкало-Кударын аймагай XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз таряа хуряалгада аймаг соогоо эгээ түрүүн ороо. Ургаса хуряалгын эхилһээр хэдэхэн хоноод байхада, гүрэндэ шэнэ ургасын тарян тушаагдажа захалаа. Тиигэжэ колхоз августын 20-һоо августын 25 болотор графигай ёһоор 170 центнерэй орондо 545 центнер шэниисэ тушаажа, түсэбөө 320 процент дүүргэһэн байна.

Комбайнһаа гараһан таряае ток дээрэ, ток дээрэһээ «Заготзерногой» пунктда зөөжэ байһан шофёрнууд Алексей Куржумов, Павел Быков, таряа ашагшад Терентий Балдаков, Петр Орлов, В. Курбатов гэгшэд илангаяа һайнаар хүдэлмэрилнэ. Мүн таряа сэбэрлэжэ байһан колхознигууд Евгения Любимская, Елизавета Быкова, Павлина Быкова, Анна Ерофеевская гэгшэд үдэр бүриингөө даалгабариие холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Түрэл Коммунистическэ партиингаа XX съездын хүндэлэлдэ энэ колхозой гэшүүд гүрэндэ уялгата ёһоор таряа тушааха, мүн бэлэдхэлэй дээшэлүүлэгдэһэн сэнгээр худалдаха түсэбүүдээ болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ уялга абаа.

Н. Быков.

Таряагаа ехээр гээнэ

Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоздо таряа хуряалга эхилһээр хахад һараһаа дээшэ болобо. Теэд тарянайнь ехэнхи полинууд хуряагдаагүй байна. Юуб гэхэдэ, эндэ Погранична МТС-эй 4 комбайн бүтээсэ багатайгаар хүдэлгэдэнэ, таряа хуряалгые богонихон болзор соо дүүргэхын түлөө комбайнернуудай хоорондо ёһотой социалистическэ мүрысөөн эмхидхэгдээгүй. Эдэ дүрбэн комбайн түрүүшын 4 үдэр соо арайхан гэжэ 60 гаран гектарай шэниисэ хуряаһан байна. Энээниие комбайн бүхэндэ хубаахада нэгэ комбайн үдэр соо оройдоол 5 гектар таряа хуряаһан болоно. Хойшонхи үдэрнүүдтэшье комбайнова агрегадууд хүдэлмэриингөө темпые өөдтэйгөөр дээшэлүүлнэгүй.

Ургаса хуряалга удааруулагдажа, уни хадахаар болошоһон зарим полинуудай тарян айража захалаа. Шухала хэмжээнүүдые абаагүй һаа, энэ жэлдэ нилээд ехэ тарян гээлтэ хоролтодо орохонь. Һаяхан Кяхта городто дүтэхэнэ байдаг 54 гектар талмайтай нэгэ поли хуряахада гектар бүридэ 37,4 килограмм тарян гээгдээ. Тиигэжэ гансахан тэрэ поли дээрэ 20-ёод центнер тарян гээлтэ хоролтодо оруулагдаһан байна.

Н. Сверчек.

Баргажанай механизаторнуудай үгэ

Куйтунска МТС-эй харьяата колхозууд 11180 гектар орооһото культурануудай ургаса хуряаха түсэбтэй байна. Мүнөө жэл эндэ бороогой багаар ороһон байбашье, аймагай олонхи колхозууд тарянай муу бэшэ ургаса ургуулаа. Тиихэдэ зарим колхозууд, жэшээлхэдэ, XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь Малыгин, парторганизациинь секретарь Меньшиков), Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Устинов, парторганизациинь секретарь Раднаев) тарилгаяа агротехническэ дээдэ хэмжээндэ үнгэргэжэ, ургасынгаа хойноһоо һайн харууһа эмхидхэһэнэйнгээ ашаар үндэр ургаса хуряажа байна.

Үшөө таряа хуряалгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриин ябажа байхада, «энэ жэлэй тарянай ургасые хайшан гэжэ саг болзор соонь, гээлтэгүйгөөр хуряажа абахаб, бии байгаа 24 комбайнова агрегадууднай таряа хуряажа хүшхүрэхэ гү» гэхэ мэтэ асуудалнуудые МТС-эй дирекци нэгэтэ бэшэ зүбшэһэн байна.

Энэ асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэ тус МТС-эй партийна эхин организаци ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа. КПСС-эй ЦК-гэй июльскэ Пленумэй шиидхэбэритэй механизаторнуудые танилсуулхадаа, партийна эхин организаци болбол трактор, комбайнуудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, таряагаа болзор соонь, һайн шанартайгаар хуряаха гэһэн асуудалнуудые гол шухала болгожо табиһан байгаа.

—Комбайнова агрегат бүхэн дунда зэргээр 542 гектар таряа хуряаха зэргэтэй байна гэжэ эндэ хэлэгдэнэ. Һайн бэлэдхэлтэй агрегадай 542 гектар хадажа шадаханшье элитэ. Хэрбээ агрегат бүхэн үдэрэйнгөө даалгабариие 2—2,5 дахин дүүргэбэл, энээндээ хүшхүрэжэ ядахагүй. Би нёдондо 613 гектар хуряагаа һэм. Мүнөө жэл тэрээнээ үшөөл бага гэжэ тоолоноб. Минии «Сталинец-6» маркын комбайн мүнөө жэлдэ һайнаар заһабарилагдаа. Тиимэһээ би 20 үдэр соо 700 гектар хуряажа, гектар бүриһөө 10 центнер таряа сохихоб,—гэжэ МТС-эй эрхим комбайнер Бадма Сангадиевич Будаев механизаторнуудай үйлэдбэриин нэгэ зүблөөн дээрэ мэдүүлһэн байна.

Комбайнер нүхэр Будаевай абаһан уялгые МТС-эй бүхы комбайнернууд ехэ халуунаар дэмжэһэн юм. Тиигэжэ тэдэнэр бултадаа үдэрэйнгөө даалгабариие 2—2,5 дахин дүүргэхэ гэһэн социалистическэ уялгануудые абанхай. Карл Марксын, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозуудай полинууд дээрэ хүдэлмэрилдэг ахадүүнэр Сунгат ба Габитулла Ахмадуллинтан «Сталинец-6» комбайнаар богони болзор соо 280 гектарай орондо 650 гектар хуряаха аргатай байһанаа эгээн түрүүн харуулаа. Тэдэнэй һүүлээр самоходно комбайнда хүдэлмэрилдэг Эрхито Тогмидон, Линхо Цыренов, Степан Зверьков гэгшэд 220 гектарай орондо 400 гектар таряа хуряаха уялга абаһан юм. Мүн Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилдэг Б. П. Удовиченко «Коммунар» комбайнайнгаа бүтээсые 360 гектарта хүргэхөөр шиидэһэн байна. Иигэжэ комбайнаа үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглаха зорилго урдаа табиһан комбайнернууд тус МТС-тэ улам бүри олошорно.

Таряа хуряалгын хүдэлмэриин түрүүшын дүнгүүдые харахада, тус механизаторнуудай хэлэһэн үгэнь хэһэн хүдэлмэритэйнь алгасаагүй байһаниинь элирбэ. XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан комбайнер М. И. Максимов ажалай һайн жэшээ харуулна. Тэрэ нүхэр «Сталинец-6» комбайнаар хуряахадаа үдэрэйнгөө даалгабариие һайн шанартайгаар хододоо 2—2,5 дахин дүүргэнэ. Тэрэшэлэн комбайнернууд Зверьков, Ахмадуллин, Будаев, Цыренов ба бусад абаһан уялгаяа хододоо дүүргэнэ.

Аймагай механизаторнуудай дунда социалистическэ мүрысөө үүсхэгшэ комбайнер Бадма Будаев таряа хуряалгын түрүүшын үдэрһөө МТС дээрээ түрүүлэн ябана. Түрүүшын 7 хоног соо нүхэр Будаев 240-өөд гектар хуряаха зуураа, 2500 центнер шахуу таряа сохиһон байна. Тиихэдээ комбайнер Будаев үдэртөө 30—32 гектар таряа хуряажа, үдэрэйнгөө даалгабариие 2,5 дахин дүүргэнэ.

Иигэжэ комбайнаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, таряа хуряалгаяа болзор соонь, һайн шанартайгаар үнгэргэхын тула Куйтунска МТС-эй механизаторнууд ехэ оролдолго гаргана.

О. Раднаев,
манай корреспондент.

ЗЭДЭ-БОРЬЁОДО

Зэдэ-Борьёогой хээрэ талые элдүүрилэн эдлэхэ хүсэн урдань байгаа аал? Үгы ха юм! Ажалша зоной хүсөөр адууһа мал үсхэбэрилэн, абдар ханзаяа зузаадхажа һууһан залхуу зайгуул баяшуул энэ баян дайдые харамсаараа тангалайгаа тамшаан шомшорхоһоо бэшэ, тэрэнэй ойро хүрэхэ хабагүй байгаа һэн. Тиигэ тиигэһээр тэрэ тала үеын үедэ үншэржэ хэбтээ бэлэй. Тэрэ сагта шэнэ газар элдүүрилхэ хүсэнэй үгытэй зондо үгы байһаниинь мэдээжэ. Теэд элдүүрилхэшье гээ һаа, модон сухаа, молхи анзаһанһаа ондоо зэмсэг байгаагүй һэмнай.

Зэдэ голой баян дайдын хүлэр хүрьһые хүндэжэ, ургамалайнь үндэһэндэ амисхал оруулха саг гансахан лэ манай үедэ—колхозно байгуулалтын жэлнүүдтэ ерэбэ. Тиигэжэ эндэхи колхозууд, мүн Боргойн совхоз гүрэнэйнгөө туһаламжаар һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэн арбаад мянган гектар шэнэ газар хүсэ ехэтэ техникын ашаар элдүүрилжэ, тэрэнэйнгээ үрые энэ жэлдэ түрүүшынхеэ хүлеэбэ.

Дэрэстэйдэ гү, али Борьёодо, Гэгээтэйдэ гү, али Үшөөтэйдэ хаананшье өөрэгүй—ургаса адли һайн. Мүнөө 'артельнүүдэй алтан шаргал полинууд дээгүүр талын корабльнууд тамаран, тарган томо эдеэтэй шэниисэ бункер руугаа аадарлуулна. Тэндэһээ ток дээрэ ошоһон тарян зернопультаар сэбэрлэгдээд, гүрэнэй амбаарта сэхэ абаашагдана.

* * *

«Зэдын станци холо бэшэл даа, Зүүлжээ баруулжаа жара модон» —гэжэ ута аялга таталуулһаар ашаатай автомашинада һууһан хүнүүд «Заготзерногой» пунктын шэнэ складай үүдэндэ туласа гүйлгэжэ ерэнэ. «Делитель» гэжэ орооһо удхажа абадаг удхуур гартаа баринхай, нарихан үндэр бэетэй эхэнэр тэдэниие угтан гаража, асарһан орооһонойнь анализ абахын тулада мэшээгүүд сооһоонь таряанайнь дээжэ заа зааханаар удхажа абана. Энэ хадаа лаборантка Кузнецова гээшэ.

—Энэ склад шэнэ ба боро газарта ургуулагдаһан таряа тушаан абахын тулада энэ жэлдэ баригдажа, түрүүшынхеэ хүдэлбэ. Барилгын хүдэлмэриие ехэнхидээ өөһэдынгөө хүсөөр шахуу хэжэ, богонихон болзор соо дүүргэгдээ,—гэжэ пунктын директор Григорий Иванович Попов хөөрэнэ. Тэндэ цементированнэ талмай түхеэрэгдэһэн, таряа хатааха сушилка, сэбэрлэхэ машинанууд тодхогдоһон байна. Мүн складай дэргэдэ электростанци баригдажа байха юм.

Зэдын аймагай «Коммунизм» колхоз таряа тушаалгые аймаг соогоо хамагһаа түрүүн эхилһэн юм.

—Энэ гансахан лэ минии зөөһэн тарян,—гээд склад соо адхаатай байһан хуба шарахан эдеэтэй обоо шэниисэ заажа, автотранспортна конторын шофёр Алексей Евгеньевич Шелкунов омогтойгоор хөөрэн миһэд гэнэ. Үнэхөөрөөшье, тушаагдаһан таряанайнь хуурай, сэбэр гээшэнь. Асарһан таряаниинь нэгэшье зэмдэггүй байжа, бусаалтагүй бэлэдхэлэйнгээ пунктда тушаагдана. Хоёр—гурбан үдэр соо гансахан энэ шофёрой зөөһэн таряаниинь мянгаадһаа нааша центнер болоһон байгаа.

—Үсөөхэн үдэр соо хайшан гэжэ иимэ ехэ таряа тушаагаа гээшэбта? —гэжэ асуухада:

— Үшөө бираргдаагүй гээшэ. Хэрбээ ток дээрэ ажалай эмхидхэлэй һайн байгаа хада хоёр дахин ехэ байха байгаа һэн, — гэжэ шофёр Шелкунов харюусана.

* * *

Баян ургасатай иимэ һайхан эдеэтэй таряа ургууһан колхознигууд болон механизаторнуудай баяр—тэдэнэй ажалай эршые улам шангадхана. Станциин араар баруун тээһээнь зүүн тээнь хүрэтэрнь хэдэн километртэ һүнан нэмжыһэн долоон зуун гектар талмайн шэниисын ургаса эбхэрэн долгилно.

«Заготзерногой» пунктһаа зүүн хойшоо холо бэшэхэнэ харагдааша шэниисын зүүн захаһаа ороһон хэдэн комбайн хэһэг хэһэг газар таһалжа абанхай, үглөөнһөө эхилээд үдэшэ орой болотор таршаганана. Ток дээрэшье хүнүүд хүлгөөтэй, унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй, һахы һалбаг хүдэлнэд. Зернопультын барабан дороһоо гараһан орооһон соргоор шэдэлүүлэгдэжэ байһан юумэндэл обин дээрэ ошожо унана. Тэндэ унаһан колосой залаануудые хамуураар хэдэн үбгэд туужа, ээлжээ оногүй үрдилдэн ажаллана. Поли дээрэһээ ерэһэн таряан хэдэхэн минутын туршада сэбэрлэгдээд, амһарта соо хэгдэн, «Заготзерногой» пунктда эльгээгдэнэ.

«ХТЗ» тракторта шагтагалагдаһан «Сталинец-6» комбайн полиие хүндэлэн урагша хойшоо һэтэ хяргуулна. Тэрэ агрегадай комбайнер Цында Доржиев хоёрхон үдэр соо 30 гектарай таряа хуряаба. Тиигэжэ үдэр соо 9 гектарай орондо 15 гектар хадаһан байна. Тэрэшэлэн комбайнернууд Бадагар Норбоев, Николай Беспамятных болон бусад хуряалгын түрүүшын үдэрнүүдтэ һайнаар хүдэлмэрилжэ, нормоёо дүүргэнэ.

Гэхэтэй хамта, зарим комбайнернуудынь ехээр һаатажа, нормоёо абанагүй.

* * *

Цагаан-Усанай МТС ургаса хуряалгада бэлэдхэл муутайгаар ороһониинь түрүүшын үдэрнүүдэй хүдэлмэри дээрэһээ харагдана. «Коммунизм» колхоздо эльгээгдэһэн 8 комбайнуудай нэгэниинь полиин захада гаргагдашанхай, эзэнэй ерэхые хүлеэһэн янзатай хэбтэнэ. Тэрэ комбайн хуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилэн подшипниггүйдөөд миин байлгагдана. Мүн самоходно комбайнуудайнь шатун ходо эбдэржэ ехэ сагаа гээнэ.

Хуряалгын шанар муу. Илангаяа самоходно комбайнууд таряа ехээр гээнэ. Тарян заримдаа 15—20 сантиметр үндэртэйгөөр хадагдажа, залаагаа даажа ядан тонгойһон колос таһа отологдожо, поли дээрэ олоор унана. Тиихэ мүртөө зарим комбайнернууд булан тохой үлөөжэ, хярхаг гаргана. Хадагдаһан солоомо, мэхиинэ соонь орооһон олоор гаралсана.

Хоёр—гурбан үдэр соо дабтагдажа байгаа энэ дутагдалые зайсуулха талаар МТС-эй мэргэжэлтэдэй зүгһөө зохихо хэмжээ абтагдажа шадагдаагүй байһаар.

Н. Цыбенов, манай корреспондент.

Партиин ХХ съездые ажалай шэнэ амжалтануудаар угтая

Улан-Удэ городой промышленность болон транспортын түрүүшүүлэй суглаан ПВЗ-гэй Культурын байшан соо һаяхан болобо. «Промышленностиие саашадань дэбжээхэ, техническэ дэбжэлтэ туйлаха ба үйлэдбэриин эмхидхэлые һайжаруулха зорилгонууд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй июльскэ Пленумэй тогтоолые дүүргэхэ талаар городой предприятинуудай зорилгонууд тухай элидхэл КПСС-эй Улан-Удын горкомой секретарь Е. Л. Магунов хэлэбэ.

КПСС-эй ЦК-гэй июльскэ Пленумэй шиидхэбэринүүд городой предприятинуудай бүхы хүдэлмэришэдтэ, инженернүүд болон технигүүдтэ, албахаагшадта һайшаагдаад, тэдэнэй дунда ажалай шэнэ эдэбхи хэшээл үүсхэбэ. Түрүү предприятинуудай ба ажалай түрүүшүүлэй тоо үдэрһөө үдэртэ олошорно. Модоной заводой, «Металлоширпотреб» заводой, мелькомбинадай, Кировэй нэрэмжэтэ, «Пищевик» гэжэ олзоборилгын артелиин ба бусад хэдэн предприятинуудай коллективүүд табадахи табанжэлэйнгээ түсэб валовой продукци гаргалгаар дүүргээ. Мүн городой 7500 гаран хүдэлмэришэд табанжэлэйнгээ түсэбые үни дүүргээд, удаадахи табанжэлэйнгээ түсэбөөр хүдэлжэ байна. Түмэр замай хүдэлмэрилэгшэд арадай ажахын нилээд ехэ ашаа түсэбһөө гадуур зөөһэн байна. Сэмбын фабрикын коллектив табадахи табанжэлэй 4 жэл соо үйлэдбэриин нэгэ квадратна метр талмайһаа продукци 80 процент ехээр абадаг болоо.

ПВЗ-гэй түрүү уралан нарижуулагшад фрезеровщик М. А. Чернышев, токарьнууд Б. З. Позднеев, Качунас, паровозно депогой ухаалан зохёогшо И. Г. Кихо, судна заһабарилгын заводой котельщик Н. Карпов, сэмбын фабрикын новаторнуудай болон бусад олон уралан нарижуулагшадай оруулһан үнэтэ дурадхалнуудые экономическа ашаг туһа тухай элидхэлшэ тогтожо, дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ.

Элидхэлшэ болон суглаанда үгэ хэлэгшэд городой предприятинуудай хүдэлмэридэхи ехэхэн дутагдалнуудые элирүүлбэ. Гүрэнэй түсэбые олон предприятинууд дүүргэнэгүй. Энэ оной 7 һарын түсэбые 11 предприяти дүүргээгүй. Мүн городой 18 предприяти ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даалгабаряа дүүргэжэ шадаагүй байна. Мебельнэ фабрикын, олзоборилгын олон артельнүүдэй, ПВЗ-гэй олон цехүүдэй хүдэлмэри суглаан дээрэ шангаар шүүмжэлэгдээ.

Гараар хэгдэжэ байһан хамһабариин хүдэлмэринүүдые механизацилха талаар оруулагдаһан уралан нарижуулгын ба ухаалан зохёолгын дурадхалнуудые зарим предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд дэмжэнэгүй. Механизированнэ шэлэй заводто шэлые механическаар багсалха тухай үнэтэ дурадхал оруулагдаһаар үнинэй болоо. Тэрэ дурадхалые хэрэглэбэл жэлдээ 180 мянган түхэриг салин абадаг хори гаран хүдэлмэришэд сүлөөлэгдэжэ, ондоо хүдэлмэри хэжэ байгаа. Хүдэлмэришэдые сүлөөлхэһөө гадна, энэ арга хэрэглэхэдэ шэлэй эбдэрэлгэ нилээд бага боложо, гүрэндэ хэдэн миллион түхэригэй алмалта үгтэхэ байна. Шэл механическаар багсалха тухай энэ дурадхалые Барилгын материалнуудай министерствын управлениин инженернүүдэй һайшаагаад, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ гэжэ заводой директорые уялгалаад байхадань директор нүхэр Логвиненко энэ үнэтэ дурадхалда албан хойрогоор хандана, элдэб комиссинуудые бии болгожо, энэ техническэ шэнэ зохёолгые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгые һаатуулна, хойшолуулна.

Валовой продукциие гаргаха түсэбые ниитэ дээрэнь дүүргэдэгшье һаа, продукциин шанар һайжаруулха, табигдаһан ассортиментээрнь гаргаха талаар ехэ дутагдалнуудай бии байһан, металл болбосоруулха үедэ ехэ металлай зоргодоһон болгогдожо хаягдадаг ушарые үгэ хэлэгшэд тодоруулжа, эдэ дутагдалнуудтай шанга тэмсэл хэхые уряалба.

—Хүдэлмэрилхэ газараа һайнаар бэлэдхэдэг, станогоо наринаар харууһалдаг, шэнэ түрүү юумэн тухай уншадаг, тэрэниие өөрынгөө ажалда хэрэглэдэг дээрэһээ би һарынгаа түсэб 230-һаа 265 процент хүрэтэр дүүргэнэб,— гэжэ ПВЗ-гэй паровозо-механическа цехын фрезеровщик нүхэр Вишняков хэлэбэ.—Кузнечнэ цех һайн шанартай булад болон бусад материал саг соонь манда үгэнэгүй. Тогтоогдоһон хэмжүүрһээ ехэ булад, түмэр манда үгэдэг дээрэһээнь, тэрэнэйнь хахадынь гү, али хахадһаа ехэнь зоргодоһон боложо гарана. Иимэһээ түмэр, электроэнерги, хүдэлмэриин саг дэмы гаргашалагдана. Гүрэнэй зөөреэр мунаагадангүй, алмалта ёһо наринаар хэжэ, цех бүхэнэй гаргаһан продукциин шанар һайжаруулхын түлөө ёһото һайнаар тэмсэбэл гүрэнэй даалгабариие бүри ехээр үлүүлэн дүүргэхэ арга боломжонууд цех, предприяти бүхэндэ бии.

Шэнэ түхэлэй машина, станогуудые ашаглаха хэрэгтэ, түрүү юумые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, ороной түрүү предприятинуудай хүдэлмэритэй танилсахын түлөө хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд эльгээгдэнэгүй шахуу. Техническэ һуралсал һайнаар эмхидхэгдэнэгүй. Хүдэлмэришэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ шухала анхарал табигданагүй. Олон предприятинуудта ажалай журам ба эмхидхэл һулашаг байһаар. Эдэ дутагдалнуудые усадхаагүй сагтаа бидэ шэнэ техникые, үйлэдбэриин новаторнуудай дүй дүршэлые нэбтэрүүлхэ тухай хооһон уряа, ярилдаануудһаа сааша гарахагүйбди гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

—Хоёр жэлэй саада тээ модо уһанһаа татажа гаргаад, тэрэниие хюреөдэжэ, вагондо ашатараа манай модоной завод хамаг хүдэлмэреэ бултыень гараар хэдэг байһан юм. Тиихэдээ хүдэлмэримнай бүтээсэ багатай һэн. Заводнай гээгдэгшэдэй тооһоо гарадаггүй байгаа. Теэд мүнөө бүхы шахуу хүдэлмэреэ механизированнээр хэдэг болообди, манай завод гүрэнэй түсэб дүүргэдэг, түрүү предприяти боложо шадаа гэжэ Улан-Удын модоной заводой слесарь-монтажник нүхэр Загайнов хэлэбэ. Минии зохёоһон хюрөөгэй хибэдэһэ зөөдэг ленточнэ транспортёр амжалтатайгаар хэрэглэгдэжэ, заводой хүдэлмэриие механизацилха хэрэгтэ туһа нэмэри болоо. Ажал хүдэлмэреэ һайнаар шудалһан хүдэлмэришэ бүхэн уралан нарижуулагша байжа шадаха. 1955 оной түсэбые манай коллектив декабриин 10-да дүүргэхэ уялга абаһан аад, КПСС-эй ЦК-гэй июльскэ Пленумэй тогтоолтой танилсаад байхадаа, партиин ХХ съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсожо, завод доторойнгоо арга боломжонуудые шэнээр тооложо үзөөд, жэлэйнгээ түсэб һайн шанартайгаар декабриин 5-да дүүргэхэ гэжэ шиидээ.

Шэнэ техникые ба түрүү технологиие нэбтэрүүлгэдэ, үйлэдбэриин талмайнуудые ба түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэлгэдэ, хүдэлмэришэдэй байра байдалые һайжаруулгада ехэ дутагдалнуудай бии байһые тэмдэглээд, үгэ хэлэгшэд тэдэниие яажа усадхаха тухай һанамжануудые оруулаа. Предприяти бүхэнэй коллектив доторойнгоо арга боломжые зүбөөр хэрэглэжэ, ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлхын, КПСС-эй ХХ съездые үйлэдбэриин шэнэ амжалтануудаар угтахын түлөө тэмсэжэ байна гэжэ тэдэнэр мэдүүлбэ.

Суглаанда хабаадагшад КПСС-эй ХХ съездые ажалай шэнэ амжалтануудаар угтая гэжэ республикын бүхы ажалшадта хандаһан Хандалга нэгэн дуугаар баталан абаа.

Паровозно депогойхидой амжалта

Галуута-Нуурай түмэр замай станциин паровозно депогой коллектив КПСС-эй ХХ съездын хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаһан юм. Абаһан уялгаяа энэ коллектив һайнаар дүүргэжэ байна. Паровозно цехын хүдэлмэришэд июль һарынгаа түсэбые үлүүлэн дүүргээ. Машинистнууд Бухаров, Черепанов, Григорьев болон бусадай ажалладаг паровозно бригаданууд ажалай эрхим жэшээ харуулна. Заһабарилгын цехүүдтэ ажалладаг слесарьнууд Мухолзоев, Савельев гэгшэд үдэрэйнгөө даалгабариие 196 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

КПСС-эй ЦК-гэй июльскэ Пленумэй һүүлээр хүдэлмэришэд болон мастернуудай зүгһөө уралан нарижуулгын 8 дурадхал ороо. Тэдээнэй хоёрынь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэһэн байна.

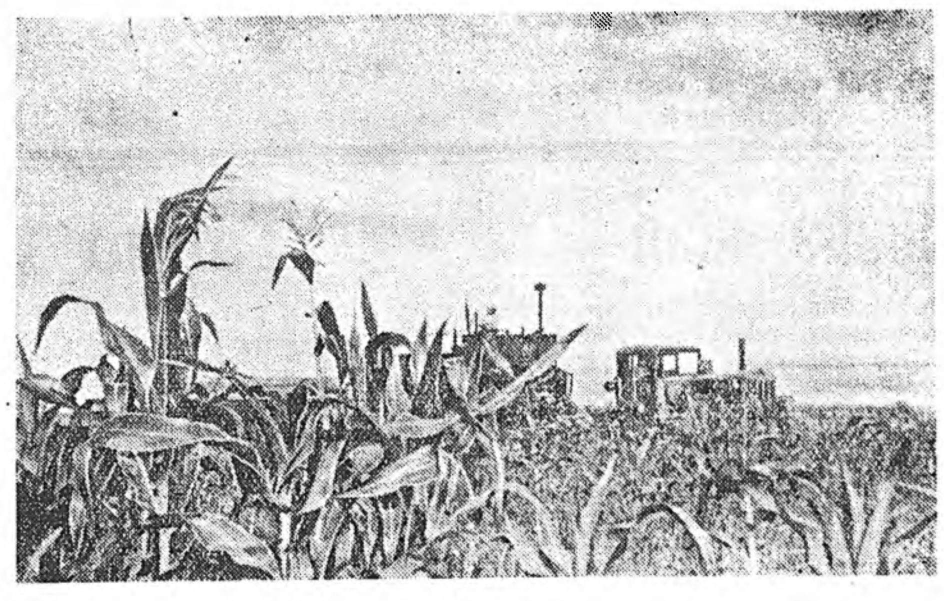
Паровозно депогой коллектив дээшэлүүлэгдэһэн уялгаяа саг соонь дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

П. Наумкин.

Силос даралгые эрид түргэдхэх[э]

★ ★

Кукурузаар силос дарана

Сэлэнгын аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозойхид мүнөө жэл түрүүшынхеэ кукуруза ехээр тариһан юм. Зарим полинууд дээрэнь муу бэшэ ургаса ургаа. Мүнөө Баянгол шадар тариһан кукурузаяа комбайнаар хуряажа, племенной фермынгээ хажууда шэнээр баригдаһан шулуун ханатай траншейнүүд соо угаа һайхан силос даража байна.

Кукуруза хуряалгаар колхознигуудта Селендумын МТС-эй механизаторнууд туһална. Эндэ үнинэй механизатор Намжил Гомбоева хуушарһан «Коммунар» комбайные кукуруза хуряалгада тааруулжа заһаад, хуряалга хэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбайнер Н. Гомбоева кукуруза хуряажа ябана.

А. Мантаевай фото.

Харюусалгагүй ябадалай хойшолонгууд

Энэ жэлдэ Ториин аймагай колхозууд олон гектарта кукуруза тарибашье, зундаа ряд хоорондын элдүүрилгэ хэнгүй байжа, мүртэй ургаса ургуулаагүй. Теэд мүнөө муугааршье ургаһан һаань, кукурузынгаа ургасые гээлтэгүйгөөр хуряаха, тиигэжэ шанар һайнтай силос даража абаха тушаа колхозууд болон МТС-үүд оролдоногүй. Энэ жэлдэ «Заветы Ильича» колхоз 400 гектарта кукуруза таряад, ехэхэн хубииень ургаагүй гэжэ оройдоо хаяһан, зарим полинуудһаа нилээд ехэ ургаса хуряажа абамааршье байгаа һаань, малаа оруулжа бэлшээһэн байна. Маленковой, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозуудта кукуруза хуряалга тон ехээр унжагайруулагдажа байна. Хрущевой нэрэмжэтэ колхоздо кукурузын зарим полинууд сабшагдаад, ногоон эшэ намаануудынь саг болзортоо зөөгдэжэ, силос болгон дарагдаагүй дээрэһээ валдаа хэбтэжэ гутаагдаа. Магад эндэ хүдэлмэриин хүсэн дутана гү гэхэдэ, тиимэшье бэшэ. Колхоздо хүнүүдшье, эшэ намаануудые зөөхэ ашаанай автомашинануудшье бии. Ториин МТС-һээ силос хэршэдэг хүсэ ехэтэй нэгэ машина эльгээгдэнхэй, кукурузын поли дээрэ 120—160 тонныя багтаамжатай силоснэ хоёр хооһон траншейнүүд бии. Тиимэһээ колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, тон түрүүндэ, түрүүлэгшэ нүхэр Чимитцыреновэй энэ шухала хүдэлмэридэ һаналаа табяагүй дээрэһээнь кукуруза хуряалга хахад һараһаа үлүү саг соо унжагайруулагдажа байна.

Юрэнхыдөө Ториин аймагай олохон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд силосэй удхашанарые тооногүй. Мүнөө колхозууд силос дараха түсэбөө арайхан гэжэ 5—7 процент дүүргээ. Аймагай колхозууд хээрын ногоогоор оройдоошье тооной силос дараагүй. Энэ жэлдэ «Улаан Тори» колхоз кукурузынгаа полидо харууһа хэнгүй байжа, өөдтэй ургаса ургуулаагүй. Теэд арга боломжо ехэтэй аад, хээрын ногоогоор силос дарадаггүй байхань гайхалтай. Колхозой центртэ дүтэхэнэ, урдандаа хахалагдажа байгаад орхигдошоһон, боро газар дээрэ үдхэн һайн ногоо, шаралжаа ургаад хагдаржа байна. Мүн эртын пар дээрэ буртаг ногоон ургаа. Теэд колхозой хүтэлбэрилэгшэд хээрын ногоогоор силос дараха гэжэ оролдоногүй. Энэ колхоз малдаа шэмэтэ тэжээл бэлдэдэггүй байһанай гэмээр үнеэдһээн һү багаар һаана. Мүнөөшье энэ колхоз үнеэн бүриһөө оройдоол 300 гаран литр һү һаагаад байнхай.

Эндэхи колхозууд кукуруза түргэнөөр хуряажа, һайн шанартай силос дарахын түлөө оролдохо ёһотой.

С. Юрьев.

Хараалһан хэмжэз-ябуулгануудай дүүргэлтые шалгая!

ӨӨДЭГҮЙ УРЭ ДҮНГҮҮД

Ажахынгаа бүхы һалбариие саашадань хүгжөөхэ зорилгоор Прибайкальска аймагай Маленковой нэрэмжэтэ артелиин гэшүүд КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолой үндэһөөр 1955—1960 онуудта хэхэ хүдэлмэриин түсэб хараалһан байгаа. Энэ колхозой гэшүүд өөһэдынгөө арга боломжые һайса хаража үзөөд, партиин ЦК-гэй январска Пленумэй даалгабариие 5—6 жэл соо бэшэ, харин 2—3 жэл соо дүүргэхээр хараалһан юм.

Эдэ хэмжээ-ябуулга хараалһанһаа хойшо үнихэн болобо. Теэд энээниие бэелүүлхэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Колхозой правлени (түрүүлэгшэнь нүхэр Ступаков), колхозой партийна организаци (секретаринь нүхэр Тарасов) олониитын дунда эмхидхэлэй хүдэлмэриие һулаар ябуулжа, артелиин ажахые хүгжөөн дэбжээхын тулада бии байһан арга боломжонуудые хүсэд хэрэглэнэгүй.

Малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхын тулада шэмэтэ, концентрированнэ тэжээл бэлэдхэхэ зорилгоор тус колхоз кукуруза тарижа горьтой ургаса абахаар хараалаа һэн. Гэбэшье, кукурузынгаа ургасые буртаг үбһэндэ ехээр даруулаа. Колхозой правлени болон МТС буртаг үбһэ түүлгые эмхидхээгүй байна. Тиимэһээ кукурузын ургаса түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо тон бага. Хэтэрхэдээ, 24 гектарта кукуруза оройдоо ургаагүй. Колхозой агроном нүхэр Патрушев кукурузын болон бусадшье культурануудай ургасые шалгахын орондо, хэдэн неделеэр архидажа, зайжа ябадаг байгаа. Гадна, эндэ таряалангай газарые элдүүрилгын агротехникэ хүсэд сахигданагүй.

Т. С. Мальцевай түрүү артаар газарай хүрьһые элдүүрилгэ нэгэшье гектарта хэгдээгүй. Тарилгын талмайн оройдоо хахадтань минеральна үтэгжүүлгэнүүд оруулагдаһан байха юм. «Бороогой ороол һаа, ургаса һайн байдаг» гэжэ эндэ хөөрэлдэдэг зантай болонхой. Имагтал энэ шалтагаанһаа боложо, колхозой правлени овощь болон хартаабха тариха түсэб дүүртээгүй байхаһаа гадна, тэдэ культуранудай тарилгын хойноһоо харууһалга эмхидхээгүй.

Мүн энэ колхоздо таряа хуряалгын, сэбэрлэлгын болон хатаалгын механизмууд муугаар заһабарилагдаһан байжа, ходо һаатана. Мүн 200 тонно ороһоной багтаамжатай амбаарай барилга захалаадүй. Таряа зөөхэ амһарта, хэрэгсэлнүүд үсөөн.

КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленум эдлүүриин 100 гектар бүхэндэ хүдөө ажахын гол продуктнуудые: һү, мяха, нооһо, үндэгэ абалгые эрид дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго табяа. Энэ зорилгые тус колхозой ямараар дүүргэжэ байһые хаража үзэе. Хараалагдаһан хэмжээ-ябуулганууд соогоо 1955 ондо 1954 оныхиһоо 1,5 дахин ехэ һү һааха гү, али һаамхай үнеэн бүриһөө 1200 литр һааха гэжэ түсэблэһэн байна. Мүнөө артель үнгэрэгшэ 10 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1080 литр һү һаажа, баталһан түсэбөө дүүргэхэ дүтэлөө.

Гэбэшье, бүри энэ жэлдэ һү һаалгаяа 2 дахин дээшэлүүлхэ аргатай байгаа. Юуб гэхэдэ, колхоздо бии байгаа 17 һаалишадай 8-ниинь колхоз доторой дунда хэмжээнһээ нилээд бага һү һаагаа. Колхозой партийна организаци энэ дутагдалые усадхахын тула фермын хүдэлмэрилэгшэдэй оролдолго шадабариие эдэбхи хэшээлые дэмжэдэггүй байна.

Үнеэдтэ зунай сагта ногоон тэжээл эдюулдэггүй дээрэһээнь, мал адуулхадаа бэлшээринүүдээ һэлгүүлдэггүйһөөнь, үнеэдэй уһалууриин мууһаа боложо, эндэ һү һаалга һүүлэй үедэ бага болоһон байна. Колхозой түрүү һаалишан В. А. Тараканова үнгэрэгшэ 11 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1540 литр һү һаагаа. Теэд тэрэ һаалишанай түрүү дүй дүршэл колхозой бүхы һаалишадай ажал хүдэлмэридэ нэбтэрүүлэгдэнэгүй. Мүн малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри тон муугаар ябуулагдана. Мүнөө жэл бүхы үнеэдэй 25 процентнь һубайрһан байхаһаа гадна, хэдэн тугал үхэһэн байха юм. Үнеэдые ороондо оруулха хүдэлмэри мүн лэ хайша хэрэгээр хэгдэнэ.

Колхоз ажахын жэлэй 11 һарын туршада эдлүүриин 100 га бүридэ 3,3 центнер мяха абажа, түсэбөө 38 процент дүүртээ. Тиин гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Тэрэшэлэн колхоз гахайн мяха үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргээгүй. Гахай шахалга тон муугаар эмхидхэгдэнхэй. Гадна, эндэ поршоонхонууд гарзална. Намар, үбэлэй үедэ гараһан 98 поршоонхо «хажуу тээшэнь» гаргашалагдаһан байха юм.

Тахяһаа үндэгэ абалга эндэ бүришье хангалтагүй. 10 һарын туршада тахяа бүриһөө 30 үндэгэн абтаа. Ямар шалтагаанһаа үсөөн үндэгэн абтанаб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, үбэлэй сагта шубуунай байра харанхы, тэндэ электролампочканууд тодхогдоогүй байна. Мүн 500 тахяагай байхаар гэртэ 1100—1200 тахяа байна. Иимэһээ залуу тахяанууд илангаяа удаан тэнжэнэ. Хоёрдохёор, тахяануудта минеральна тэжээл үгтэдэггүй юм. Гадна, тахяанууд уһаар хүсэд хангагданагүй, тэдэнэй рацион үни удаан һэлгэгдэнэгүй.

Бэлшээриин газаргүйбди гээд, тус колхоз хонидоо олоор худалдажархиһан байгаа. Иигэжэ нооһоной уялгата тушаалгые дүүргэхын тулада 50 мянга гаран түхэригэй гарзада ороо.

* * *

Тус колхоз үбһэндэ ороһоор һараһаа үлүү болоо. Теэд мүнөө оройдоо 3100 центнер үбһэ һүрилөөд байна. 1500 тонно силос дараха түсэбтэй аад, 146 тонно дараба. Үбһэ хуряалгада хүдэлхөөр хараалагдаһан 85 хүнэй 35-ниинь хүдэлмэрилнэ. Дурсагдаһан шалтагаануудһаа, малай эдихэ тэжээл багаар бэлэдхэгдэжэ байна. Колхозой түрүүлэгшын орлогшо тушаалтай партийна организациин секретарь нүхэр Тарасов үбһэ хуряалгада анхаралаа хандуулхагүйһөө гадна, коммунистнуудаа шиидхэхы участогуудта табяагүй байха юм. Үбһэшэдэй дунда социалистическэ мүрысөөн дэлгэрүүлэгдээгүй, ажалай эмхидхэл, журам тон муу. Хэтэрхэдээ, таряан-ажалай бригадын бригадирнууд нүхэд Карпов болон Патрушев үбһэ хуряалгын халуун үедэ өөһэдынгөө ажал хэжэ, загаһа губшажа гү, али гэр байра түхеэржэ байдаг юм.

Агротехническэ болон зоотехническэ хэмжээ-ябуулгануудай талаар хараалагдаһан түсэбэй дүүргэлтэ баһал муу. 63 гектар намаг хатаагдаха ёһотой аад, тэрэ хүдэлмэриие тракторна бригада эхилээдүй. Мүн 50 гектар сабшалан, 20 гектар бэлшээриин газар хахалха түсэб дүүргэгдэнэгүй.

Турунтаево тосхондо байрладаг һүнэй-товарна фермын үнеэдые байрада байлгаад, ногоон тэжээл эдюулжэ һаахаар түсэблэгдэһэн байгаа. Теэд энэ шухала хэрэг орхигдошоо. Тус колхоздо 100 толгой үнеэдэй байхаар типовой байра Байкальска леспромхозой хүсөөр хоёр жэлэй туршада баригдажа байна. Колхоз энэ хүдэлмэридэ туһалнагүй. Тэжээлэй механизированнэ цех бариха ёһотой аад, колхоз эхилээшьегүй.

Хэмжээ-ябуулгануудые баталһаар үнихэн болобошье, колхоз малай фермын ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилхын түлөө оролдоногүй. 1953 ондо абтаһан электроһаалгын агрегат тодхогдоогүй байһаар.

Тус колхоздо хүдэлдэг МТС-эй зоотехник Бурдуковская колхозой ажалые зүбөөр эмхидхэлсэхын түлөө, эрдэм наукын болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхын түлөө оролдодоггүй байна.

Партиин ЦК-гэй июльскэ Пленум тарилгын хойноһоо һайн харууһалга эмхидхэхэ, ургасые гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряаха, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ, худалдаха түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ, үрэһэ хүрэнгэ хүсэд хааха, малые тэжээлээр хангаха зорилго табиһан байна. Пленумэй энэ тогтоолые Маленковой нэрэмжэтэ колхоз хэр дүүргэжэ байнаб гэжэ партиин аймком, аймгүйсэдком, Итанцын МТС-эй дирекци һаядаа шалгаад, тобшолол хэхэ, колхозой ниитын ажахын хүгжэлтэ тушаа саашадаа анхаралаа ехээр хандуулха, ажал хүдэлмэридэнь саг үргэлжэ туһаламжа үзүүлжэ, энэ колхозые гээгдэлһээнь гаргаха ёһотой. Тиин колхозой правлени, партийна организаци партиин ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолнуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө бүхы арга боломжонуудаа ашаглаха, хүтэлбэрилхы шадабаряа эрид һайжаруулха ёһотой.

Г. ИЛЬИН.

☆

Түрүүшүүлһ[…]
жэшээ абах[…]

Ойрын хэдэхэн жэл соо[…]
гээ малай ашаг шэмые эр[…]
лүүлхэ гэжэ шиидэһэн З[…]
аймагай түрүү колхозууд э[…]
тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлм[…]
зээ хэзээнэйхиһээ эмхитэй[…]
ябуулжа байна. Мүнөө а[…]
сабшалангай бүхы газарну[…]
шагдажа дүүрээд, үбһэ б[…]
түсэб 90-ээд процент болго[…]
рим колхозууд үбһэ бэлэ[…]
сэбөө нилээд үлүүлэн дүүр[…]
шээлхэдэ, Хрущевой н[…]
колхоз энэ жэлдэ 20053 це[…]
һэ бэлэдхэхэ байһан аад,[…]
центнер соможо абаа.[…]
хозойхид түсэбөө үлүүлэн[…]
һэнээрээ һанаагаа амара[…]
үдэрнүүдтэ ой модоной[…]
шугы бургааһан соогуур[…]
газарнуудай үбһэ сабша[…]
тэ үбһэ хуряажа үргэлжэл[…]
дэ шэмэтэ тэжээл—силос[…]
раха хэрэгтэ горьтойхон[…]
хандуулагдана. Тиигэжэ с[…]
раха түсэбэй гурбанай нэг[…]
дүүргэгдээд, мүнөө энэ х[…]
үргэн далайсатайгаар ябуу[…]
байна.

Мүн тэрэшэлэн «Улаа[…]
хай» колхозойхид үбэлжэл[…]
малдаа бардам хүрэхэ үбһ[…]
бэлдэжэ абаа. Эндэ үбһэ[…]
хэ түсэб 100 гаран проце[…]
дараха түсэб 80-аад проц[…]
гээд, тэжээл бэлэдхэлэй х[…]
үргэлжэлһөөр. Колхоз урд[…]
зээдэшье иимэ ехэ үбһэ,[…]
силос бэлдэдэггүй байһан[…]
хэдэ «Сталинай зам», «Ко[…]
колхозууд сабшалгаяа дүү[…]
һэ бэлэдхэхэ түсэбөө д[…]
байна. Мүн силос дараха[…]
хахадлажа байнхай.

Энэ жэлдэ үбһэ хуряал[…]
дэлмэриие эмхитэйгээр я[…]
колхозууд тэжээл бэлэдхэ[…]
колхознигуудайнгаа олоһон[…]
үдэртэ нэмэлтэ түлбэри бо[…]
хэн хэмжээнэй үбһэ үгэхэ,[…]
гээ малые хүсэд хүрэхэ үб[…]
лээр хангаха аргатай болоо[…]

Гэбэшье, аймаг соо үбһэ[…]
гын хүдэлмэриие эмхигүй[…]
шо удаанаар ябуулжа бай[…]
хозууд олон. Тэжээл б[…]
хүдэлмэри илангаяа Лени[…]
жэтэ колхоздо болошогүй[…]
ябуулагдана. Тус колхоз һ[…]
хад шахуу саг соо сабшалг[…]
хан гэжэ 70 процент дүүр[…]
бэлэдхэхэ түсэбэйнгөө гур[…]
нэгэ хубиие дүүргэнгүй ба[…]
тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлм[…]
даа эмхигүй муугаар ябу[…]
гэхэдэ, ажалай эмхидх[…]
журам һула. Үбһэ х[…]
халуун хүдэлмэринүүдэй ү[…]
колхознигууд ажалда хаба[…]
дангүй гэртээ хэбтээ. Гад[…]
менай МТС-һээ тус колхоз[…]
гээгдэһэн машина техникэ[…]
багатайгаар хүдэлгэгдөө.[…]
лос дараха түсэб оройдоо[…]
ран процент дүүргэгдээд[…]
Үбһэ хуряалгын хүдэлмэр[…]
гаяа нүхэр Банзаракцаева[…]
бэрилдэг бригадада болош[…]
гаар ябуулагдана.

Мүн тэрэшэлэн Кировэй,[…]
ловай нэрэмжэтэ колхозууд[…]
бэлэдхэлгээр ехэхэн гээгд[…]
Эдэ колхозууд үбһэ бэлэд[…]
бөө хахадһаа үнгэрүүлжэ[…]
дараха түсэбөө һая[…]
процент болгожо байнхай.[…]
хозуудта сабшалангайнь ү[…]
даржа захалаа.

Үбһэ хуряалгые эм[…]
ябуулжа, ехэхэн гээгдэлдэ[…]
колхозууд аймагай түрүү к[…]
дай жэшээгээр, энэ шухала[…]
мэриин темпые заашье һу[…]
гүйгөөр сабшалангайнгаа[…]
зарнуудые сабшаха, мүн ш[…]
гааһан, ой модон соогуур[…]
һайн үбһэ хуряажа абаха[…]

Г. Да[…]

Оролдолгын хү[…]

Энэ жэлэй үбһэ хуряал[…]
Түнхэнэй аймагай Карл[…]
нэрэмжэтэ колхозой таря[…]
гурбадахи бригадада социа[…]
кэ мүрысөөн үргэнөөр дэлг[…]
Энээнэй ашаар бригадын[…]
сабшалгаяа богонихон[…]
августын тэн багаар дүүрг[…]
на. Гар хажууршад Ж. Д[…]
Н. Хохоноева, Х. Аюшее[…]
Жамсаева гэгшэд үдэр соо[…]
тарай орондо 0,70—0,80 ге[…]
шажа байгаа. Мүн тэрэшэл[…]
сенокосилкын машинист С.[…]
үдэр бүриингөө нормые[…]
үлүүлэн дүүргэжэ байба.

Мүнөө энэ бригадынхи[…]
ногоогоор, мүн кукурузын[…]
эшэ намаануудаар силос[…]
байнхай. Хамта 50-яад тон[…]
хээрын ногоогоор, 20-ёод т[…]
лос кукурузын эшэ нама[…]
дарагдаа. Тус бригадын[…]
жэлдэ малдаа элбэг хүрэ[…]
тэжээл бэлдэхын түлөө нио[…]
дожо байна.

С. Т[…]

...ҮНӨӨДЭР ҺУРАЛСАЛАЙ ШЭНЭ ЖЭЛ ЭХИЛБЭ

☆ ☆

...айн бэлэдхэлтэйгээр угтаба

...р республикымнай һур-...та һуралсалай шэнэ жэл ...һургуулинуудаа һуралсалай ...сөөр бэлэдхэхын түлөө Гэ-...министерствын, аймОНО-...һургуулинуудай хүтэлбэри-...эхэн хүдэлмэри хэбэ. Мүн ...й жэлдэ бэлэдхэлгэдэ ...мнай партийна, советскэ ...лэгшэд, колхозуудай хү-...шэд болон һурагшадай ...бодото туһаламжа хүргэ-...улинуудые һэльбэн заһа-..., һуралсалай харуулан ...хэрэгсэлнүүдые, учебни-...үблдөө хүрэхэ түлиишэ бэ-... түргэдхэлсөө.

...р республика доторнай 10 ...ан үхибүүд һургуулида ...робо. Мүн һургуулинууднай ...эй, дүй дүршэлтэй баг-... болоо. Мүнөө жэл мянга ...э, дунда эрдэмтэй багша-...үжүүлэгшэд һургуулинууд-... эльгээгдэбэ. 6 мянган тү-...һуралсалай, харуулан ойл-...эрэгсэлнүүд абтаба.

...дунда һургуулида, Кяхтын, ...й, Баунтын, Хойто-Бай-...он бусад аймагуудай һур-...та хамтадаа 6 мянган һу-...интернадта байжа һураха ...

...тайн (аймгүйсэдкомой тү-... нүхэр Бурлаков, аймОНО-е ...үхэр Рыбаков), Закаме-...мОНО-е даагша нүхэр ...) ба Кабанскын аймагуу-...гуулинууд түгэс бэлэдхэл-... һуралсалай жэлые угтаба. ...агуудта илангаяа һэльбэн ...ага һайн шанартайгаар ... Мүн эдэ һургуулинуудта һу-... шухала хэрэгсэлнүүд, ...хүсэд хүрэхэ түлиишэ бэлэд-...

...йкальска аймагай Гремя-...долоон жэлэй һургуули (ди-... нүхэр Дёмин) һу-... жэлые мүн лэ һайн бэлэд-...р угтаа. Эндэ 280 һураг-...уритай һургуулиин шэнэ ...даба. Һургуулиин гэрые ...барилгын-монтажна управ-...начальнигынь нүхэр Раи-...енгинскэ участогай (на-...нь нүхэр Былков) хүдэл-... эрхим шанартайгаар бари-...й комиссида саг болзор ...агаа.

Олохон сомоной Соведэй, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һургуулинуудай һуралсалай жэлдэ бэлэдхэхэдэнь бодото туһаламжа үзүүлбэ. Жэшээнь, Жэмһэгэй (Түнхэн) дунда һургуулие үргэдхэхэдэ эндэхи сомоной Соведэй ба колхозой хүтэлбэрилэгшэд ехэхэн туһаламжа хүргөө. Мүн Баргажанай эхин һургуулиин гэрые шэнээр барихада тэндэхи сомоной Соведэй түрүүлэгшэ эдэбхи оролдолго гаргаба.

Республикымнай һургуулинуудта һуралсалай мастерскойнууд бии болгогдоо. Промышленна предприятинууд, МТС-үүд һургуулинуудта мастерскойнуудай хэрэгсэлнүүдые үгэжэ байна. Жэшээнь, Кударын МТС Кударын дунда һургуулида трактор, комбайн, автомашина ба бэшэ машинануудай жэжэ частьнуудые, мастерскойн хэрэгсэлнүүдые дамжуулан үгэбэ. Судна заһабарилгын завод городоймнай 33-дахи һургуулида машинануудай, станогуудай хэрэгсэлнүүдые үгэһэн байна. Сэмбын фабрика 35-дахи һургуулида токарна станок, зарим машинануудай частьнуудые үгөө. Куйтунска МТС Баянголой дунда һургуулида трактор, мастерскойн инструментнүүдые болон жэжэ хэрэгсэлнүүдые үгэбэ.

Гэбэшье, зарим промышленна предприятинуудай, заводуудай, фабрикануудай ба МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд һургуулинуудта мастерскойнуудай хэрэгсэлнүүдые дамжуулан үгэхэ эдэбхи үүсхэл гарганагүй. Жэшээнь, мебельнэ фабрикын, ГЭС-эй, городой промартельнүүдэй, Оронгын, Иволгын МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд энэ харюусалгата хэрэгтэ ёһо тэдыгээр хандана. Энэ хэрэгые түргэдхэхын түлөө һургуулинуудай директорнүүд эдэбхи гаргахаар болоо.

Мүнөө аймОНО-нуудай хүтэлбэрилэгшэд, һургуулинуудай директорнүүд, багшанар һуралсалай шэнэ түсэбые, программые гүнзэгыгөөр шудалжа, һурагшадта индустриин, хүдөө ажахын онсо илгаануудые, тэдэнэй үндэһэ һууринуудые ойлгуулха, һурагшадые бодото ажалай дүй дүршэлтэй танилсуулхын түлөө бүхы мэргэжэлээ хэрэглэн хүдэлхэнь найдамтай.

Д. Чимитов.

☆ ☆

Тоо, баримтанууд

Һүүлшын табан жэлэй турша соо республикын дунда һургуулинуудай тоо хоёр дахин олошороо. Энэ үе соо республикын хүдөө тосхонуудта долоон жэлэй 40 гаран һургуули шэнээр нээгдээ.

Һуралсалай энэ жэлдэ хүдөө нютагуудта арбаад дунда һургуули шэнээр нээгдэбэ. Тэдэнэрэй тоодо Торейн аймагай Улекчинэй, Түнхэнэй аймагай Жэмһэгэй, Мухаршэбэрэй аймагай Подлапатинска, мүн бусадшье дунда һургуулинууд оролсоно. Ново-Селенгинскын дунда һургуулиин шэнэ байшан эрхим түхеэрэлгэтэйгээр энэ жэлдэ ашаглалгада оруулагдаба. Мухаршэбэрэй Суулгын дунда һургуулиин барилга дүүрүүтэй байна. Хэжэнгын, Курумканай, Бичурын, Яруунын, мүн Иволгын аймагуудта дунда һургуулинуудай байшангууд баригдажа байна.

Улан-Удэ городто баригдажа байгаа эвенкийскэ дунда һургуулиин интернадай шэнэ байшан ашаглалгада һаяар оруулагдахань. Улан-Удын шэлэй заводой, мүн машина бүтээлгын заводой барилгашад дунда һургуулинуудай байшангуудые эрхим шанартайгаар барижа энэ жэлдэ ашаглалгада оруулба. Тус бүридөө 960 һурагшадай багтаха 4—4 дабхар эдэ байшангууд эрхим түхеэрэлгэтэй юм.

Хэрбээ 1950 — 1951 онуудай һуралсалай жэлдэ республикын һургуулинуудтахи 8—10 классуудта 4 мянга хүрэхэгүй һурагшад һуралсаа һаа, һуралсалай энэ жэлдэ гансахан 8-дахи классуудта 7 мянга гаран һурагшад һуралсаха байна. Энэ жэлдэ үдэшын һургуулинуудта һураха һурагшадай тоо 1950 ондо үдэрэй һургуулинуудта һураһан һурагшадай тооһоо олон болоно.

З. Винокур.

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ

Сентябриин нэгэнэй шүлэгүүд

1. МАРТАГДАШАГҮЙ ҮДЭР

Ерэхэ үеын инженернүүд,
Гараха сагай технигүүд,
Золто үдэрэй дархашуул,
Жаргалта жэлэй мэргэшүүл, —
Улаан туяата нарантай
Урилдажа бодоол!
Сэбэрээр нюураа угаажа,
Сагаахан хубсаһаа үмдэжэ
Ошохо даа һургуулида одоол!
Ямараар хонхо наярагшааб?
Ямараар урок эхилэгшэ ааб?
Һанаха буринь һонин даа!
Һонирхохо юумэнь олон даа!
Хэн һургагша заагшааб?
Хэниие һайшаан магтагшааб?
Хэн үзэһэнөө хадуужа,
Хэн абаһаар мартагшааб?

Ерэхэ үеын инженернүүд,
Гараха сагай технигүүд,
Золто үдэрэй дархашуул,
Жаргалта жэлэй мэргэшүүл
Баруун ягаан хасараа,
Баабайдаа таалуулаад,
Зүүн ягаан хасараа
Эжыдээ үнэсүүлээд,
Шэб шэнэхэн сүүмхэтэй,
Саарһанда орёоһон хүнэһэтэй,
Наншалдахагүй һургаалтай,
Тоомтой һууха захяатай,
Урогоо шагнаха хэлсээтэй
Эсэгынгээ гэрэй богоһо
Орхихожо гаранад.
Һургуулиингаа үргэн богоһо
Алхахажа оронод!

2. ЭНЭ ХЭН ААБ

Сентябрь һара календарьһаа
Түрүүшын набшаһа гээхэнь...
Ордон гоё университедүүд,
Ороной бүхы һургуулинууд
Үүдэеэ мүнөө нээхэнь!
Гоголиин нэрэтэ үйлсын
Гушан долоодохи байшан соо,
Танил хүршэ нэгэл хүн
Табашье минута һажабагүй,
Орон дээрээл хүльбэрнэ,
Огто нойрынь хүрэбэгүй,
— Хэн гээшэб энэ хүн?

Хэлэхэ гүт, намда?
Мэдэгты!
Баяртай хүнэй нэрыень
Баруун шэхэндэм шэбэнэгты!
— Эгээл бишыхан һурагша
Энэ шүлэг соо түрөөл даа.
—Үгы! Үгы! таагаагүйт!
Багашуулаа угтаха һургагшань
Бүхы амжалтадань баясадаг,
багшань өөрөө
байбал даа!

3. «А» ҮЗЭГ

«А» үзэг эрдэмэй дээжэ,
Аяга сай эдеэнэй дээжэ
(арадай аман үгэ).

Эрдэни һургуулида мүнөө
Хөөрхэн партадаа һууха —
Зураха юм гадаһа, хюрөө,
Эрдэмэй дээжые хадууха.
Арбагар жаахан гараараа
Алтан үзэглэл абаха.
Алфавит соо хамагһаань аха
«А» үзэгые хараха.
Энээхэн үзэгэй ашань
Эрдэмтэй хүндэ ехэл даа,
«Сэбэрхэнээр бэшэебди» — ингэжэ
Сэдьхэлһээ һургагшань хэлэхэл даа.
«А» үзэг үгыгөөр

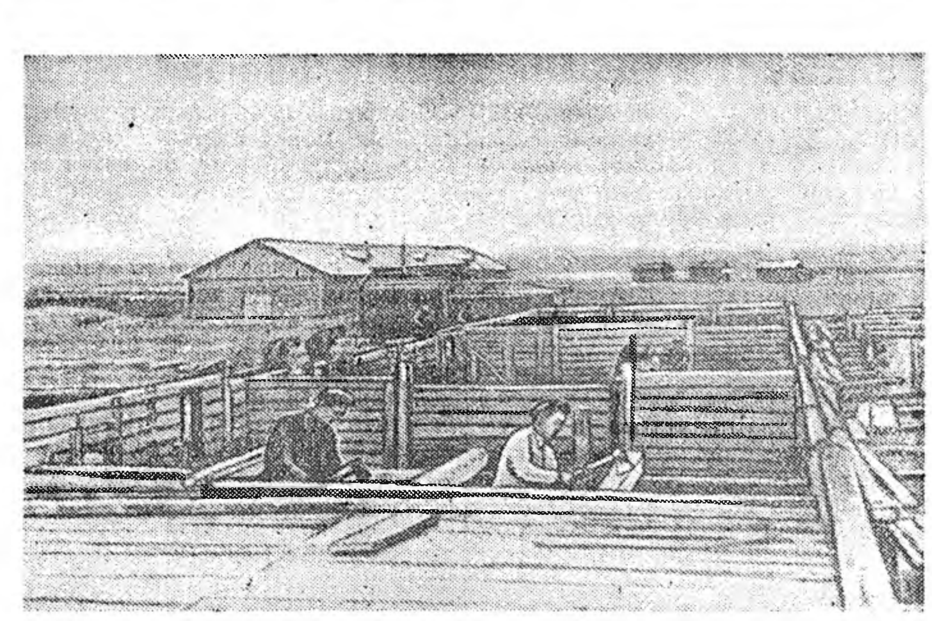
Арбаншье үзэг хоноохогүйш,
«А» үзэг үгыгөөр
Арюун шүлэг зохёохогүйш!
Энэ үзэг үгыгөөр
Эсэгэдээ бэшэг табихагүйш!
Энэ үзэг үгыгөөр
Эрдэмэй дабаае дабахагүйш!
Аба, Аша, Абгай,
Арад, Ажал, Алдар—
Алибаа эрхим үгэнүүднай
«А» үзэгөөр захалнал.
«А» үзэгөө харагты, —
Абаһаар нюдэлэн танигты, —
Арадуудай барисаае баталнал!

Һургуулинуудаа заһабарилба

...ын аймагай һургуулинууд ...лай шэнэ жэлые һайн бэлэд-...р угтаба. Жэшээнь, 37-до-... жэлэй һургуули (директо-...эр А. Кондратьев), Ивол-...а һургуули (директорынь ...-Брянский), Ганзуринай до-...эй һургуули (директорынь ... Ковалёв), Иволгын эхин ... (даагшань нүхэр Богдано-ва) ба бусад һургуулинууд һуралсалай жэлдэ һайнаар бэлэдхээ. Эдэ һургуулинууд гэр байрануудай заһабарилгые саг соонь дүүргэһэн, һуралсалай шухала хэрэгсэлнүүдые элбэгээр абаһан байна.

Һуралсалай мастерскойнууд Иволгын дунда һургуулида, зарим долоон жэлэй һургуулинуудта нээгдэхэ юм.

Ш. Тубчинов.

Кяхтын аймагай Ехэ-Нугын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо барилгын тусгаар бригада хүдэлмэрилжэ, малай байранууд болон ажахын бусад барилгануудые бодхооно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: барилгашад 1-дэхи фермэ дээрэ тугалай байра барижа байна.

Б. Мунгоновой фото.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүд

Харгы зам һайнаар заһабарилха

Закаменай аймагай центр Цакир тосхонһоо Утаата-Далахайн сомоной Совет ошоходо 120 километр юм. Тэд эндэхи харгын муу, хүүргэнүүдэй эбдэрхэй дээрэһээ 1—2 сүүдхэ соо ябагдана.

Энэ харгы заһабарилгада жэл бүри гүрэнэй бага бэшэ мүнгэн зөөри гаргашалагдадаг, олон тоото колхозигууд хүдэлмэрилдэг юм. Гэбэшье, шанар муутайгаар заһабарилагдадаг дээрэһээ энэ харгы түргэн муудашана. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ зун Цакир, Утаата голнуудай хүүргэнүүд уһанай үерһөө боложо эбдэршэһэн юм. Энэ үбэл Цакир гол дээрэхи хүүргые «Коммунизм», «Утаата-Далахай», Кагановичын нэрэмжэтэ колхозуудай гэшүүд заһабарилһан байгаа. Тэд тэрэ хүүргэнь муугаар заһабарилагдаһан дээрэһээ энэ зун баһа эбдэршоо. Утаата гол дээрэхи хүүргэ мүнөө хүрэтэр заһабарилагдаагүй байһаар. Мүн заһабарилагдаһан харгынь хэды хоноод лэ һөөргөө ялхитай, бороогой уһан тогтожо шабар болошоно. Харгын хажуугаархи һубаг руу уһан муугаар татагдана.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэд харгы заһабарилгада хүнүүдые эльгээжэрхёод, тэдэнэй хэһэн хүдэлмэриие оройдоо шалгадаггүй юм. Мүн сомоной Соведшье, аймсоведэй гүйсэдкомой харгын таһагшье эндэхи харгы зам һайжаруулхын тулада анхаралаа табинагүй.

Б. Ванчиков.

Ажалшадай эрилтые харюулнагүй

Ажалшадые үргэн хэрэглэлэй эд бараагаар ба эдеэ хоолой зүйлнүүдээр саг соонь хангаха зорилгоор Киран курортын дэргэдэ Усть-Киранай сельпогой (Кяхта) магазин нээгдэһэн байгаа. Теэд, тус магазин курортдо ерэгшэдые, мүн эндэ ажаһуудаг хүдэлмэрилэгшэдые хэрэгтэй эд бараагаар, эдеэ хоолоор хүсэд хангажа шаданагүй.

Заатагүй худалдаанда байха ёһотой эд бараан, эдеэ хоол энэ магазинда байдаггүй шахуу. Жэшээлхэдэ, макарон, крупа, хурьган сай, ургамалай тоһон, үнэгүй сэнтэй кондитерска зүйлнүүд, папирос, загаһан, мүн оймһон, носки, одеколон, духи, шүдэнэй паста гэхэ мэтэ худалдаанда ходо дутамаг юм.

Худалдан абагшадай эрилтые магазиниие даагша Юшинагай хараадаа абадаг байбашье, тэрэнэй ехээр хэрэглэгдэдэг эд бараа асарха гэжэ оролдобошье, тэрэнь балай бүтэжэ үгэдэггүй байна. Юуб гэхэдэ, сельпогой хүдэлмэрилэгшэд нүхэр Юшинагай эльгээһэн захилтынь ёһоор хэрэгтэй эд бараа, эдеэ хоол эльгээнэгүй.

Сельпогой түрүүлэгшэ нүхэр Мыльников тус магазинай хүдэлмэриие һонирходоггүй, магазинуудай даагшанарай захил хэһэн эд бараае тэдээндэ эльгээхэ гэжэ һаналаа табидаггүй. Тиимэһээ үргэн хэрэглэлэй эд бараан, эдеэ хоол саг соогоо магазинуудта асарагданагүй. Нүхэр Мыльников ажалшадай эрилтэдэ хойрогоор хандана.

Гадна, тус магазинай гэр ехээр муудашаһан, үнинэй заһабарида орохо болошоһон юм. Гэрэй ханануудынь забһартай дээрэһээ магазин соо тооһон, шорой орошоно. Мүн пол, пээшэн заһабарилха, витринэ, сонхын хаалта хэхэ хэрэгтэй байгаа. Теэд, түрүүлэгшэ нүхэр Мыльников энээн тушаа огто һаналаа табинагүй.

Н. Сверчек.

Хаалтатай байдаг клуб

Хэжэнгын аймагай Чесанын хүдөөгэй клуб һүүлэй үедэ ходо хаалтатай байна. Юундэб гэхэдэ, энэ клубые даагша нүхэр Бадмацыренова аймсоведэй гүйсэдкомой культурын таһагташье дуулгангүйгөөр, сомоной Соведтэшье хэлэнгүй, өөрынгөө дураар клубаа хаажархёод, ондоо хүдэлмэридэ орошоо.

Тус клуб Чесанын сомоной Соведэй байдаг гэрэй нэгэ хахадые эзэлдэг юм. Тиимэһээ сомоной Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Буханеев энэ клубай ходо хаалтатай байдагые мэдэжэ байгаа ёһотой гэжэ һанамаар. Теэд энээн тухай ямаршье хэмжээ абанагүй.

Хэзээ энэ клубта ажалшад культурнаар амардаг, сэнгэдэг болохо юм?

А. Чесанский.

Лекци уншагданагүй

Колхознигуудай дунда ябуулагдаха нииитэ-политическэ, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэридэ Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд ёһотой анхарал хандуулнагүй. Тиимэһээ үбһэ, таряа хуряалгын халуун үедэ колхозигуудай дунда нииитэ-ойлгуулламжын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Эндэ агитаторнууд томилогдонхой гэжэ тоологдодог аад, тэдэнь культурно--гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулнагүй.

Мүнөө колхозигууд олоороо полевой стануд дээрэ байна. Теэд тэдэндэ нэгэншье лекци уншагдаагүй, хөөрэлдөөн үнгэргэгдөөгүй байһаар.

Колхозигууд болон механизаторнуудай дунда ябуулагдаха культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа колхозой партийна организаци анхаралаа хандуулха ёһотой.

Б. Жаргалантуев.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНЦЭ“ БЭШЭҺЭНЭИ ҺҮҮЛЭЭР

„Ажалшадай эрилтые хангана гүй“

Иволгын аймагай центртэхи чайна (даагшань нүхэр Сорокина) эдеэ хоол муу шанартайгаар, амтагүйгөөр буйлуулна, официантка Глотова хүнүүдтэ шэрүүнээр хандана гэһэн нүхэр А. Александровой бэшэг манай газетын июлиин 22-ой номерто толилогдоо һэн.

Дээрэ хэлэгдэһэн баримтанууд шалгалтаар булта тодороо. Чайные даагша нүхэр Сорокина ажалдаа муугаар хандадаг, буйлуулагдажа байһан эдеэ хоолой шанарые шалгадаггүй байһаниинь аймсоведэй заседани дээрэ заагдаба. Мүн официантка Глотовада административна зэмэ тохогдобо.

Мүнөө столоводо эдеэ хоол һайнаар бэлэдхэгдэдэг, эдеэлхээр ерэгшэд үни хүлеэхээ болёо гэжэ манай газетын редакцида Иволгын аймсоведэй гүйсэдкомой худалдаа наймаанай таһагые даагша нүхэр Бурдуковская мэдээсэһэн байна.

...ЯРТА ҮГЛӨӨГҮҮР

(Хүүгэдэй рассказуудһаа)

..., намда иимэ платье оёхо ...э һэмбэгэрхэн һамбайтай, ...ан Светлана хүрин сар-...бүүнэй платье оёжо һууһан ... хажууда ошоод, дороһоонь ...идхоноор хаража, хүнэй ...э хэлэхын аргагүйгөөр ...

...э бэд даа. Би шамдаа гоё-...гтэй бүдөөр оёжо үгэхэб.

...д хээтэйдэ юундэ иимэ сэ-... бүдөөр оёнобта?

...гма мүнөө жэл һургуу-...охо. Һургуулиин хүн иимэ ...дэг юм.

...йдэ үшөө сэсэгтэй платье ... — гэжэ Светлана һалана ...гүй.

...й зангые һайн мэдэхэ бо-...ынь холо болгохые оролдон: ..., Сэсэгтэй платье гансал ...ооб. Хээтэйдэшни иимэ ...бэ ха юмбиб,—гэнэ.

...рнь Светлана. һанаагаа ..., өби хээтээһээ гоё болохоб» ...атай, саашаа наадахаяа ...

...ын эжы Сэсэгмадаа пла-...дэхүүлжэ үзэжэ байжа, ...һаба. Тиигээд сагаан хара ...гуудые оёно. Ингэлдэжэ ... баабайнь нэгэ бишыхан ...рфель бэряад орожо ерэбэ. ...айлажа, зосооһоонь Сэсэг-...этэй болохо һургуулиин ...эгсэлнүүдые гаргана. Тии-...еэхи хуулингүй Светлана-...

...а, — гэжэ гонгиноно.

...гуулида орохо хүн иимэ ...эй байдаг юм. Хожом, ...а орохо болоходошни ба-...юумэнүүдые абажа үгэхэ-...

...һургуулида орохом, — гэжэ Светлана бүри түргэдэн, гонгиножо дэбхэрнэ.

— Ши үшөө бишыхан гээшэш, — гэнэ эжынь.

— Би бишыхан бэшэб. Ошохоб.

— Басагамнай бишыхан бэшэ. Баһал ном үзэхэ. Бари,—гэжэ баабайнь Светланын иигэхые үни тухайлжа, «Үзэглэл» абалсаһан аад, һарбайна.

— Намда иимэ, хээтэйнхидэл адли сүүмхэ...

— Үгы. Шамда сүүмхэ хэрэггүй. Ши энэ номоо гэртээ үзэхэш. Абгайшни заажа үгэхэ. Һургуулида үзэһэн юумэеэ ерээд, шамдаа хөөрэхэ,—гэжэ баабайнь Светланынгаа толгойе эльбэнэ.

* * *

Сэсэгмагай үдэр һүнигүй гэжэ хэлэхээр хүлеэһэн сентябриин нэгэн дүтэлжэл байна. Үглөөгүүр һэрин сасуу гүйжэ ошоод, календаряа шуулана. «Мүнөөдэр гушан нэгэ. Үглөөдэр һургуулида ошохоб, Светланынгаа һургагша болохоб» гэжэ һанахадаа тэрэ ехээр баярлажа, сэдьхэл зүрхэнһөө миһэрнэ.

Сэсэгма ном дээрэхи зурагуудаа мүнөөшье юун гээшэб гэжэ хэлэжэ шадаха. Зуу хүрэтэр тоо тоолодог, зураг зурадаг. Тэрэ хаанаһаа иимэ бэрхэ болоо юм гэхэдэ, хүршынь басаган, хоёрдохиие дүүргэһэн Цыпилма Сэмэгматай ехэл нүхэсэдэг, мэдэхэ юумэеэ шадалаараа хөөрэжэ, заажа үгэдэг юм.

Сэсэгма үдэртөө хэды дахин һургуулиингаа формо үмдэжэ, портфелеэ барин, ханада үлгөөтэй ехэ гэрэлэй урда эрьелдэн, бэеэ харана. Һурагша болохоёо яаража, «Үзэглэл» дээрэ байһан, өөрынгөө мэдэхэ зурагууд тухай Светланадаа хөөрэнэ. «Энэ паровоз гээшэ» гэжэ олон вагонуудые шагтагалһан поезд заана.

— Повоз гэжэ юун гээшэб? — гэжэ Светлана асууна.

— Тэрэшни хоёр зурагар түмэр харгы дээгүүр ябадаг уту-уу даа машина гээшэ, — гэжэ Сэсэгмань шадалаараал ойлгуулхые оролдоно.

— Тэрэ машинаар юу хэдэг юм?

— Юундэ хүниие добробслогшобши. Ябасшаа, — гэжэ Сэсэгма өөрөө мэдэхэгүй баймсаараа дүүгээ бадашана.

Светланын бархирхаяа уралаа һанжуулжа байтар, эжынь эдээниие зохидшоожо, мэдүүлэнгүй хаража байһанаа:

— Зай, Светлана, бархирдаггүй юм. Һургагша хүн бадашаал ааб даа,—гээд Сэсэгмадаа хандана:

— Теэд ши «юундэ доброослогшобши» гэжэ бү хараагыш. Һургагша хүн тиигэдэггүй юумэл. Һургуулида ошоходошни тиигэхэгүйл, һураһан лэ юумэдэш харюу үгэхэ. Светланынгаа асууһан юумэндэ өөрөө харюусажа шадаагүй һаа, намһаа гү, али баабайһаа, үгышье һаа һургагшаһаа һураарай. Тиигэхэдэшни харюусаад лэ үгэхэбди. Болоо гү?

Сухалдаһан Сэсэгма уруугаа хараад, бүри абяа гаранагүй.

— Ойлгоо гүш?—гэжэ эжынь дахяад асууна.

— Ойлгооб, — гэжэ Сэсэгма уруугаа хараһан хэбээрээ аман соогоо шахуу аалиханаар харюусана.

— Зай, тиигээ хадаа номойнгоо зурагуудыень саашань харагты, — гээд хоёр басагадайнгаа толгойе эльбэнэ.

— Паровоз гэжэ машинада хүн зоншье һуугаад ябадаг, тэрээгээр юумэшье шэрэдэг. Хоёр зурагархан түмэр харгынь шугам шэнги сэхэхэнүүд, тэгшэхэнүүд юм. Тэрэ машинада һуугаад ябахада ехэ дэншээгүй, сайшье уужа ябахада саллидаггүй. Тиимэ дэншээгүйшье һаа, аргагүй түргэн ябадаг юм, — гэжэ эжынь Светлана Сэсэгма хоёрто ехэл зохидхоноор ойлгуулжа үгэнэ. Басагад ойлгоогүй юумэеэ эжыһээ асууйжа байжа, номойнгоо зурагуудые саашань һонирхон харана.

* * *

Сэсэгма үглөөгүүр бүри бүрэнхыдэ һэреэд, эжынгээ үнеэгээшье һаахаяа бодоогүй байхада дахин унташаба. Тиигээд радиогой гими дуулажа захаламсаар һэрижэ, һуга харайн бодоно. Нюур, гараа, хүзүүгээ угаагаад, стулай нюргада үлгөөтэй байһан һургуулиингаа формые үмдэжэ байтарынь эжынь бидруутай һү бэряад орожо ерэнэ.

— Басаган, яагаа эртэ бодообши? Найма болохонь үшөө үдыл.

— Үргэһэмни хүрэнэгүй. Эртэ ошожо, һургууляа харахамни.

— Зай, тиигээ һаашни энэ сагтаа галаа түлеэд, сайгаа шанаял даа.

Сайгаа угаад, портфель соохи хэрэгсэлнүүдээ дахин шалгажа үзөөд, тэрэнээ гартаа барин, гэрэлэйнгээ урда үшөө нэгэ удаа эрьелдэжэ бэеэ харажархёод, эжыдээ үдэшүүлэн газаашаа гарана. Гэрэй хорой соохи богонихон ногоонной шүүдэр наранда ялалзана.

— Зай, һургууляа мэдэхэ хадаа ингээд ошо даа, — гэжэ эжынь хэлээд, толгойень үндэнэ.

Сэсэгма һургуули тээшээ согтой хүхюун гэшхэлээ бэлэй. Нарһата нуур тээһээ үлеэһэн үглөөнэй һэбшээ һэмбэгэрхэн үһэндэнь аляархан наадана. Портфель бариһан үхибүүд һургуули тээшээ олоороо гэшхэлэлдэнэ. Олонхиноойнь хүзүүндэ улаахан галстугууд улаганалдана. Сэсэгма мэтын түрүүшынхеэ һургуулида ошожо ябаһан үхибүүд атаархан, галстугуудыень харана.

Ямар нэгэн ехэ һайндэрэй болоожо байһандал Сэсэгмагай зосоо хүхюун. Һургуулиин шэрдүүлһэн сонхонууд холоһоо яларна, газаань үхибүүд олоороо шууялдана.

Сэсэгмагай түрүүшынхеэ һургуулида ошожо ябаһан энэ үглөөгүүр—ямар мартагдашагүй, һайхан гээшэб даа!

Гэлэгма Доржиева.

Парламентнууд хоорондын союзай 44-дэхи конференци дээрэ

ХЕЛЬСИНКИ, августын 29. (ТАСС). Мүнөөдэр Парламентнууд хоорондын союзай 44-дэхи конференци дээрэ уласхоорондын аюулгүй байдал сахиха ба буу зэбсэг хороохо тухай асуудалаар үгэ хэлэлгэ боложо үргэлжэлбэ.

Индиин, Ирагай, США-гэй, мүн тэрэшэлэн Германска Федеральна Республикын түлөөлэгшэд заседани дээрэ үгэ хэлэбэ.

Тэрэнэй һүүлээр Советскэ Союзай делегат А. Н. Панкратовада үгэ үгтэбэ. Аюулгүй байдалые хамтаараа сахиха тухай оруулагдаһан резолюцые советскэ делегаци юрэнхы дээрэнь һайшаана, тиимэһээ тэрэниие баталан абахын түлөө голосовалха байна гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Европодо аюулгүй байдалые хамтаараа сахиха системэ бии болгохо гэжэ Советскэ Союз үнинэй оролдодог юм. Тэрэнэй тулада бэе бэедээ туһалалсаха тухай нийтэевропейскэ пакт баталха, буу зэбсэг хороохо тухай хэлсээ хэхэ, мүн бусадшье хэмжээнүүдые абаха шухала. Аюулгүй байдалые хамтаараа сахихын тула бэе бэедээ харша бүлэгэлнүүдые эмхидхэхэ ёһогүй, харин багашье, ехэшье арадуудые нэгэдүүлһэн тусгаар системэ бии болгохо хэрэгтэй гэжэ советскэ делегат үргэлжэлүүлбэ.

Ондо ондоо политическэ байгуулгатай гүрэнүүдэй эбтэйгээр харилсан ажаллаха ба энхэ амгаланаар ажаһуухын тула бодото арга боломжонуудые бэдэрэн олохо гэһэн уряа-тайгаар эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн ассамблей ООН-до, бүхы парламентнууд болон правительствонуудта, бүхы дэлхэйн үнэн сэхэ хүнүүдтэ хандаһан юм. Парламентнууд хоорондын союзай мүнөө боложо байгаа конференци эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн ассамблейн гаргаһан уряада өөрынгөө голосые бүримүһэн нэгэдүүлнэ гэжэ бидэнэр хаража, баясажа байнабди. «Арадуудай гаргаһан энэ ехэ уряада һанал нэгэдүүлжэ, эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай түлөө улам эршэмтэйгээр тэмсэхэ гээшэ манай арюун нангин уялга мүн. Энэ уялгаяа бидэнэр. нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэбди» гэжэ түгэсхэл дээрээ советскэ делегат мэдүүлбэ.

Үглөөнэй заседани дээрэ Англиин түлөөлэгшэ Белленджер үгэ хэлэбэ. Һаяшаг соносхоһон хэмжээгээрээ Советскэ Союз зэбсэгтэ хүсэнүүдэйнгээ тооое хэр лэ хороогшо ааб, тэрэниинь һайса лаблаха хэрэгтэй байна гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Советскэ Союз өөрынгөө баримталдаг үзэл бодолые бусад оронуудта дэлгэрүүлхые хүсэнэ, тиимэһээ США болон Англи буу зэбсэг ехээр түхеэрнэ гэһэн хэбэртэйгээр үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ.

США-гэй делегат Фландерс мүн лэ иимэшүүгээр үгэ хэлэбэ.

Албаниин делегат Бахоллы, Англиин делегат Уайт болон бусад делегадууд үгэ хэлэһэн байна.

Эбтэйгээр зэргэлэн ажаһууха ябадалай юридическэ ба моральна ёһо гуримууд тухай энээнэй урда гээ хэлсэгдэһэн асуудалаар хараалагдаһан резолюци хаража үзэгдэбэ. Зарим тэды заһабаринуудтайгаар тус резолюци баталагдаба.

Заседаниин түгэсхэлдэ Парламентнууд хоорондын союзые бэхижүүлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ эхилбэ. Клемент Дэвис (Англи) элидхэл хэбэ. Парламентнууд хоорондын союзда СССР-эй хамжан ороһониинь һайшаалтай байна гэжэ тэрэ элидхэлэйнгээ эхин дээрэ тэмдэглэбэ. Парламентска делегацинуудые улам олоор эльгээлсэжэ байха, парламентаринууд хододоо уулзажа байха шухала гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Энэ талаһаа СССР-эй Верховно Соведэй гаргаһан деклараци һайшаалтай баримта болоно гэжэ Дэвис тэмдэглэбэ. Һайн хүршэнэр гээшэбди гэжэ бидэнэр, парламентаринар баталан харуулжа шадахабди. Мүнөөнэй үе — энээнһээ урагша үзэгдөө дуулдаагүй ехэ хүгжэлтын үе гээшэ. Тиимэһээ бидэнэр харилсан ажаллаха талаар айхабтар ехэ арга боломжонуудтай байнабди.

Энэ асуудалаар Филиппинын делегат Сальвадор үгэ хэлэбэ. Парламентнууд хоорондын союзай үндэһэ һууриие бэхижүүлхэ, тэрэниие үргэдхэхэ шухала гэжэ тэрэ уряалба. Энэ союзай удаадахи конференци Зүүн-Урда Азида болохо бэзэ гэжэ найданаб гэбэ.

Буу зэбсэг хуряаха талаар ООН-эй комиссиин подкомитет хүдэлмэреэ эхилбэ

НЬЮ-ЙОРК, августын 30. (ТАСС). Буу зэбсэг хуряаха талаар ООН-эй комиссиин подкомитет үсэгэлдэр Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин байшан соо хүдэлмэреэ эхилбэ. Дүрбэн гүрэнэй правительствын толгойлогшонорой Женевскэ зүблөөн энэ подкомитедэй хүдэлмэриие үргэлжэлүүлхэ гэжэ һайшаан дурадхаһан юм.

Дүрбэн гүрэнэй правительствын толгойлогшонорой Женевскэ зүблөөн дээрэ хэлэгдэһэн һанамжа, дурадхалнуудые хараада абажа, буу зэбсэг хуряаха талаар зохихо системэ бии болгохо тухай асуудалые подкомитет зүбшэн хэлсэхэ байна.

Түрүүшын заседани дээрэ СССР-эй делегациие толгойлогшо А. Соболев түрүүлэгшээр һууба.

Советскэ хүдөө ажахын делегаци Канада ошоод байна

ОТТАВА, августын 29. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Августын 27-ной үглөөгүүр советскэ хүдөө ажахын делегаци Монреальһаа гаража, Канадын столица Оттава ошобо. Зууран-даа советскэ делегаци Квебек, Онтарио провинцинуудай газартаряалангые хараба. Тиин хүдөө ажахын канадска федерациин түрүүлэгшэ Хэннем гэдэгэй фермые хараһан байна. Энэ фермэ дээрэ, фермын эзэн Канадын хүдөө ажахын министрын нэгэдэхи орлогшо Гордон Тэггарт, нютагай хүдөө ажахытанай бусад түлөөлэгшэд советскэ делегациие угтаба.

Советскэ хүдөө ажахын делегациин гэшүүдые халуунаар амаршалха зуураа, Хэннем иигэжэ хэлэбэ: «Мүнөөдэр таанадые Канадын фермернүүд угтажа байна. Тэдэнэй зүгһөө, тэдэнэй түлөөлэгшэ байһан тула-даа манай хүндэтэ айлшад — СССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые би халуунаар амаршалха, манай фермерскэ округто айлшалхые уриха золтой байнаб... Олон оронуудай арадуудай хоорондохи һайн һайхан сэдьхэлэй хани барисаан хадаа эб найрамдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ хүсэн болоно гэжэ Канадын фермернүүд тоолоно...

Энэ һанал бодол тухайдамнай СССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ-хөөрэжэ үгэхыетнай, мүн тэрэшэлэн Канадын фермернүүдэй зүгһөө тэдээндэ халуун амаршалга хүргэхыетнай гуйха байнабди».

Канадын хүдөө ажахын министрын нэгэдэхи орлогшо Тэггарт Канадын хүдөө ажахын министерствын зүгһөө советскэ делегациие амаршалба. «Бидэнэр Канада ерэһэндэтнай айхабтар ехээр баярланабди, танай бүхы һонирхоһон юумыетнай харуулхабди» гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Советскэ делегациин толгойлогшо В. Мацкевич халуунаар амаршалһанайнь түлөө тэдээндэ баярые хүргэбэ. Делегадууд фермые хаража, Хэннем гэгшэдэ үнэтэ бэлэг бариба.

Бэлэг бариһанайнь түлөө баярые хүргэхэ зуураа, Хэннем иигэжэ хэлэбэ: энэ бэлэгтнай Канадын ба Совётскэ Союзай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй хани барисаан тухай хододоо һануулжа байхал.

Үдын хойно советскэ делегаци Оттава ерэбэ.

РЕДЖАЙНА, августын 29. (ТАСС). Августын 28-да советскэ хүдөө ажахын делегаци Оттаваһаа гаража, Реджайна город (Саскачеван провинци) ерэбэ. Саскачеван провинциин премьер-министр Дуглас, Болдет провинциин хүдөө ажахын министр, фермернүүдтэ туһаламжа хүргэхэ захиргаанай директор д-р Томпсон нютагай засаг баригшадай түлөөлэгшэд, украинска канадецууд болон хэдэн зуугаад хүн зон советскэ делегациие аэропорт дээрэ угтаба. Амаршалгын үгэ хэлэгдэһэнэй һүүлээр үхибүүд советскэ делегациин гэшүүдтэ баглаа сэсэгүүдые бариба.

Городһоо 50 модоной газарта байһан туршалгын фермэдэ советскэ делегаци ошобо. Канадын хүдөө ажахын министр Гардинер, провинциин губернатор Паттерсон, Саскачеван провинциин шэниисэ үйлэдбэрилэгшэдэй ассоциациин президент Уэссон, провинциин правительствын гэшүүд, тэндэхи парламентын хорёод депутадууд советскэ делегациие угтаба.

Научна хүдэлмэрилэгшэд, фермернүүд, мүн тэрэшэлэн урдань Украинаһаа зөөжэ ошоһон зон, хамтадаа 400-гаад хүнүүд энэ фермэ дээрэ суглараба.

Канадын хүдөө ажахын министр Гардинер делегациие амаршалһан үгэ хэлэбэ. Мүн эндэ фермын сал дотор делегациин хүндэлэлдэ уулзалга болобо. Тэрэ уулзалгын үедэ нүхэдэй ёһоной хөөрэлдөөн болобо. СССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй болон зарим союзна республикануудай хүн зоной ажабайдал тухай советскэ делегациин гэшүүдһээ тэндэхи хүнүүд асууба. Саскачеванай олохон фермернүүд советскэ делегациин гэшүүдые уриһан байна.

Зэбсэгтэ хүсэнүүдэйнгээ тооое 40 мянган хүнөөр хороохо гэжэ Румынска правительство шиидхэбэ

БУХАРЕСТ, августын 30. **(ТАСС).** Гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудай түгшүүрилые һуладхаха ябадалда **туһа** нэмэри хэхэ **хүсэлтэйгөөр** 1955 оной декабриин **1** хүрэтэр Румыниин Арадай Республикын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тооое 40 мянган хүнөөр хороохо гэһэн тогтоолые Румыниин Арадай Республикын министрнүүдэй совет баталан абаба гэжэ газетэнүүд мэдээсэнэ. Зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо ябадалһаа дулдыдажа сүлөөлэгдэһэн мүнгэ зөөриие гэр байра барилгада, мүн бусадшье социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудта хэрэглэхэ байна.

Гетеборгдо боложо байгаа шатарай турнир

ГЕТЕБОРГ, августын 28. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Нэгэдэхи турта наадаагүй үлдэһэн аад, үсэгэлдэр үдэшэлэн Бронштейн Штальберг хоёр уулзаба. 5 час наадаһанай һүүлээр, тэдэнэй парти хойшолуулагдаба. Советскэ гроссмейстер булюу һайн байдалтай.

Слива (Польша), Медина (Венесуэла) хоёрой хойшолуулагдаһан парти наадагдаба. Слива шүүгээ.

ГЕТЕБОРГ, августын 30. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** 9-дэхи турта советскэ гроссмейстернүүд Бронштейн Геллер хоёр наадаба. Тэдэнэй партиие хүнүүд тон ехээр һонирхон хараба. Сицилианска хамгаалга хэжэ ороһон Бронштейн наадаһанайнгаа эхиндэ нэгэ хүбүүгээ зорюута табижа үгөөд, бодонуудаа гаргажа, добтолго бэлдэбэ. 13-дахи ябадалдаа Геллер ехэ алдуу хэжэрхёо. Нэгэ бишыхан урьха табяатай байһыень тэрэ обёорбогүй. Тиихэлээрнь Бронштейн тэргэ мори хоёроо үгөөд, бэрсэ хүбүү хоёрыень эдибэ. Саашадаа Бронштейн һайнаар наадажа, нүгөөдэеэ шүүһэн байна.

Фудерер Филипптэй наадахадаа ноёнойнь урдаһаа шадабаритайгаар добтолбо. 28-дахи ябадалдаа яаха аргагүй шүүгдэхэ болоходоо Филипп булитдааб гэжэ мэдэрбэ.

Удаан саг соо тулалдаһанайнгаа һүүлээр Рабар Керес хоёр тэнсэбэ.

Һүүлэй үедэ Слива һайнаар наадажа байна. Пильнигтэй наадахадаа тэрэ нэгэ хүбүү үлүүтэй болобо. Зүгөөр шүүхэнь бэрхэтэй. Яахадааб гэхэдэ, тэдэнэр хара сагаан хоёр тэмээнүүдтэй үлэнхэй.

Гимар Штальберг хоёрой наадаһан парти хойшолуулагдаба. Сагаанаар наадаһан Гимарынь бишыха булюу байдалтай.

Найдорф Унцикер хоёрой партида аргентинскэ гроссмейстер Найдорф шүүжэ боломоор байдалтай.

Сабо Паннотой наадахадаа түрүүшээр яһала бараг һайн ябажа байба. Паннонь заатагүй шүүгдэхээр хэбэртэй болобо. Зүгөөр саашадаа Сабо бодолгүйгөөр наадажа, өөрөө бэрхэтэй байдалда оронхой.

Спасский Пахмантай наадаха зуураа, түрүүшээр зүгөөргүй бараг байдалтай байба. Харин тэрэ наадаһанайнгаа хоёрдохи хүбиие зүбөөр үргэлжэлүүлжэ шадаагүй. Хойшолуулагдаһан партидаа Пахманиинь булюу байдалтай.

Бисгайер Доннер хоёрой парти хойшолуулагдаба. Медина Петросян хоёрой наадаһан парти эхинһээ хойшо тэнсэхээр хэбэртэй байба. Забһарлалга болохын урда тээхэнэ Медина буруу ябадал хэжэрхибэ. Советскэ гроссмейстер булюу байдалтайгаар партяа хойшолуулба.

И. Бондаревский.

Хари гүрэнүүдэй литература Хитадта хэблэн гаргагдана

ПЕКИН, августын 30. (ТАСС). «Женьминьжибао» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор 1949 оной октябрь һараһаа эхилээд, 1955 оной май һара хүрэтэр Хитадай Арадай Республика дотор дэлхэйн 30 гаран оронуудай уранзохёолшодой бэшэһэн 10 мянга гаран номууд хэблэн гаргагдаба. Советскэ уранзохёолшодой бэшэһэн зохёолнууд тэдэнэй 80 гаран процентнь болоно.

Советскэ номуудай хитад хэлэн дээрэ улам олоороо оршуулагдадаг болоһон ябадал юу харуулнаб гэхэдэ, советскэ арадай түрүү социалистическэ культурые гүнзэгыгөөр шэнжэлхын тула хитад арад айхабтар ехээр эрмэлзэнэ гээшэ гэжэ тус газетэ заана.

Хитад хэлэн дээрэ оршуулагдажа хэблэгдэһэн литература соо Маркс—Энгельс—Ленин — Сталинай зохёолнууд тон ехэ һуури эзэлнэ. Арадай засагай тогтоогдоһон жэлнүүдэй турша дотор марксизм-ленинизмын классигуудай бэшэһэн 209 зохёолнууд хэдэн мянган хэһэг тиражтайгаар хэблэгдэн гараһан байна. Тэрээнһээ гадна, олониитэ-политическэ литературын 1900-гаад номууд хэблэгдэбэ. Советскэ Союзай ба арадай демократиин оронуудай социалистическэ байгуулалтын дүй дүршэл тухай гэдэ номууд дотор хэлэгдэһэн байха юм.

Наукын ба техникын элдэб асуудалнуудаар 3400 гаран номууд оршуулагдажа хэблэгдэһэн байна. Мүн тэрэшэлэн уранһайханай литературын 3 мянга гаран зохёолнууд хэблэгдэн гараба.

Марокканска асуудалаар Франциин министрнүүдэй соведэй гаргаһан шиидхэбэри тухай парижска хэблэлэй мэдээсэл

ПАРИЖ, августын 30. (ТАСС). Мароккодо тохёолдоһон байдалые зүбшэн хэлсэхэ зуураа Франциин министрнүүдэй совет тусгаар тогтоол гаргаба. «Комба» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, тэрэ тогтоолынь иимэрхүү удхатай байна: Бен Араф султаниие «хүндэтэйгөөр» шэрээһээнь буулгаха; 3 хүнһөө бүридэһэн тронно соведые томилхо; тэрэнэй тоодо Сефру городой энээнэй урда тээхи паша Си Беккан оролсохо зэргэтэй боложо; энэ хүн 1953 ондо шэрээһээ буулгагдаһан Юсаф султаниие эдэбхитэйгээр дэмжэдэг байха юм; марокканска «түлөөлэлгэтэй правительство» бүридүүлэгдэхэ; энээнэй урда тээ байһан султаниие Мадагаскарһаа Франци асарха; Мароккодо байгаа французска генеральна резидент Гранвалиие ондоо ажал-ябуулагшаар һэлгүүлхэ.

Министрнүүдэй соведэй заседани айхабтар орёо бэрхэ оршон байдалда үнгэрөө гэжэ газетэнүүд тэмдэглэнэ. Яахадааб гэхэдэ, марокканска кризисые зайсуулха арга замууд тухай правительствода олон ондоо һанамжанууд гаранхай байба. Зарим нэгэн министрнүүд дээрэ хэлэгдэһэн хэмжээ-ябуулгануудые буруушааһан байха юм. Национальна оборонын министр генерал Кениг минии һанагшаар болөогүй һаатнай тушаалһаа гарахаб гэжэ айлгаба гээд, «Комба» газетэ мэдээсэнэ. Министрнүүд Пинэ, Трибуле гэгшэд дээрэ хэлэгдэһэн түсэбые буруушааһан мэдүүлгэ хэбэ.

Хойто Африкадахи байдал

ПАРИЖ, августын 30. (ТАСС). Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Хойто Африкада французска засагаархид сэрэгэй шэнжэтэй онсо яаралтай хэмжээнүүдые абажа байна. Тодорхойлон хэлэхэдэ, Баруун Германида байһан нэгэ хэдэн французска батальонууд Хойто-Африка эльгээгдэхээр хараалагдана гэжэ газетэнүүд бэшэнэ.

«Онсо байдал тогтоохо» гэһэн хуулиие Алжирай бүхы территори дээрэ дэлгэрүүлхэ тухай ба зарим категориин резервистнүүдые армида абаха тухай декредүүд мүнөөдэр «Журналь офисьель» газетэдэ тунхаглагдаба.

Алжирта хүн зоной хүдэлөөн улам ехэ боложо байна гэжэ газетэнүүд тэмдэглэнэ. Бүхы Алжирай газар дайда дээрэ үнэндөө партизанска дайн боложо байна гэжэ «Фран—тирер» газетэ бэшэнэ. Засагаархидай хэһээлтэ хэхэ бүринь алжирска партизануудай тоо улам олон болоно гэжэ энэ газетэ тэмдэглэнэ. Алжирска таряашад гэр байраяа орхёод, хада уулаар гарана гэжэ «Юманите» газетэ мэдээсэнэ. Хэһээлтын отрядуудай ерэхэдэ бүхы һуурин газарнууд хооһоршоһон байна.

ГОРХОНОЙ ДЭРГЭДЭ.

Ф. Моринец

ЗАКАМЕНАЙ АЙМАГТА

ТҮРҮҮЛЭГШЭНЭРЭЭР ҺУНГАГДАБА

Аймагай колхозншгууд партиин уряагаар колхозуудта хүдэлмэрилхэеэ ерэһэн коммунистнуудые ехэ баяртайгаар угтана.

Һаяхан Ждановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин гэшүүд өөрынгөө колхозой түрүүлэгшээр коммунист Н. А. Малановые нэгэн дуугаар һунгаа. Нүхэр Маланов урдань аймагай уполминзагта хүдэлмэрилжэ байһан юм.

Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшээр урдань Городок городой промышленна предприятинуудта хүдэлмэрилжэ байһан коммунист Ц.-Ж. Аюшеев һунгагдаа. Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд правлениингээ түрүүлэгшээр коммунист З. Т. Филимоновые һунгаба.

АРТИСТНАР ЗҮЖЭГ НААДА ХАРУУЛБА

Бурят драмын театрын артистнар аймагай колхозуудаар гастрольдо ябажа дүүргэбэ. Гастрольдо РСФСР-эй габьяата артистнар Ш-Н. Генинов, А. Ильин, Н. Гендунова, БМАССР-эй арадай артист Халматов, БМАССР-эй габьяата артист Г. Лосев, артист Николаев ба бусад артистнууд хабаадалсаба. Артистнар аймагай колхозуудаар ябажа, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүдэлмэрилжэ байһан колхозншгуудта «Будамшуу» гэжэ зүжэг наада харуулаа. Мүн аймагай центртэ «Веселый гость» гэһэн зүжэгород хэлэн дээрэ шадабаритай бэрхээр табяа.

КОМСОМОЛЬСКО-ЗАЛУУШУУЛАЙ ЗВЕНО

«Сталинай зам» колхозой комсомолецууд тэжээлэй бата бэхи база байгуулга хадаа нийтын малажал хүгжөөлгэдэ шиидхэхы удхашанартай гэжэ мэдэһэн туладаа 15 хүнһөө комсомольско - залуушуулай звено эмхидхэхэ үүсхэл гаргаһан байна. Звеногой хүтэлбэрилэгшөөр комсомольско[й] организациин секретарь [...]сан Батуев томилогдоһон[...]

Мүнөө звеногой гэшүү[д] сабшаха түсэбөө үнинэй [...] гээд, түсэбһөө гадуур [...] тэжээл бэлэдхэжэ байна[...]тар бүриһөө 12—13 цент[...]доошо бэшэ үбһэн абтана[...] ногой гэшүүд Долго[...]даева, Гарма Батуев бо[...]сад һайнаар хүдэлмэ[...] Морин сенокосилкын ма[...] Жамса Доноев үдэр[...] даалгабариие 120—125 [...]цент дүүргэнэ. Комсомо[...] залуушуулай звено социа[...]ческэ мүрысөөндэ түрүү [...] эзэлжэ, колхозой прав[...] ба партийна организации[...] жуулгын вымпелдэ хүрт[...]

ТҮРҮҮ ҺААЛИША[Н]

«Победа» колхозой [...] һаалишан, БМАССР-эй [...]ховно Соведэй депутат [...] Абндуева ажахын энэ [...] 10 һарын туршада [...] үүлтэрэй үнеэн бүриһөө [...] литр һү һаажа, һаали[...] дунда аймаг дотороо [...] һуури эзэлээ. Жэлэй эсэ[...] тэр үнеэн бүриһөө 1500 [...] һү һааха .уялгаяа дүү[...] түлөө эршэмтэйгээр т[...] байна.

Мүнөө энэ колхозой [...]хы һаалишад Ко[...]стическэ партиин ээлжэ[...] съездые ажалай эрхим [...]гүүдээр угтахын түлөө [...]тэ уялгануудые абаад, [...]мэрилжэ байна.

ШҮҮБЭРИ ТҮЛЭГД[...]

Закаменай аймагай [...]гын касса СССР-эй [...] ажахые хүгжөөхэ [...] урьһаламжын (1954 он[...]гагдаһан) шүүбэринүү[д] дэхи тиражаар ажа[...] шүүбэри түлэжэ эхилбэ[...]рүүшын гурбан үдэрэй [...]да дүрбэн мянга шаху [...]риг түлэгдэбэ.

Д. Гонч[...]

Шэнэ столово

Закаменай аймагай центр Цакир тосхондо Цакирай сельсоведэй «Победа» колхоз шэнэ байшан барижа, столово нээбэ. Энэ столоводо эдеэ хоол һайн шанартайгаар, олон ондоогоор бэлдэгдэнэ. Илангаяа бууза һайнаар хэгдэнэ.

Шэнэ столовын офи[...] эдеэлхээ ерэһэн хүнүүдт[...] хандажа, эдеэ хоолынь [...] асаржа үгэдэг байна.

Б. В[...]

Редактор Д. Л. ЛОБ[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря —27-37, партийной жизни, сельского хозяйства— 47-59 пропаганды и переводов — культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00552. Типография министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак.